

HACİZDEN SONRA BORCUN TAKSİTLE ÖDENMESİ TAAHHÜDÜ (İcra ve İflâs Kanunu m. 111) COMMITMENT TO PAY DEBT IN INSTALLMENTS AFTER FORECLOSURE (Enforcement and Bankruptcy Code Art. 111)

Çiğdem YAZICI*

Özet: Bu çalışmada İcra ve İflâs Kanunu’nun 111. maddesinde düzenlenen hacizden sonra borcun taksitle ödenmesi taahhüdünün hukuki niteliği, koşulları, taahhüdün icra takibine etkisi ve taahhüde aykırılığın sonuçları ele alınacaktır. Mevaz İsviçre İcra ve İflâs Kanunu’nun 123. maddesindeki borcun taksitle ödenmesi düzenlemesinden birçok yönden farklı koşullara tabi tutularak, çok sınırlı şekilde uygulama imkânı bulan ancak tarafların menfaatlerine en uygun çözüm olan bu imkânın daha etkin olarak kullanılması bakımından yapılması gereken değişiklik önerilerine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Borcun Ödenmesi, Taahhüt, Taksitlerle Ödeme, Taahhüde Aykırılık

Abstract: In this study, the legal nature and conditions of the commitment to pay the debt in installments after the foreclosure, the effect of the commitment on the execution proceeding and the consequences of the breach of the commitment will be discussed which is regulated in Article 111 of the Enforcement and Bankruptcy Code. Subject to many conditions different from the regulation of the payment of debt in installments in Article 123 of the Swiss Enforcement and Bankruptcy Code, proposals will be made in order to use this opportunity more effectively, which can be applied very rare but is the most suitable solution for the interests of the parties.

Keywords: Debt Payment, Commitment, Installments, Breach of Commitment

* Dr. Öğr. Üyesi, MEF Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl Hukuku Anabilim Dalı, yazicic@mef.edu.tr, ORCHID: 0000-0002-0989-8879, Makalenin Gön-derim Tarihi: 03.11.2021, Kabul Tarihi: 05.11.2020

Giriş

Bir icra takibinin her aşamasında alacaklı ile borçlu anlaşarak takip konusu borcun taksitle ödenmesini kararlaştırabilirler.¹ Zira taksitle ödeme sözleşmesi hem borçlunun hem de alacaklının menfaatine uygun bir sonuç doğurmaktadır. Bu sözleşme bir tarafta ödeme gücü sınırlı olan borçluya süre verilerek borcu ödemesine imkân tanımakta, diğer tarafta alacaklının da belirli bir süre içerisinde alacağına faizi ve tüm takip masrafları ile birlikte kolayca kavuşmasına imkân tanımaktadır. Bu şekilde alacaklı uzun satış prosedürü ve ihalenin kesinleşmesini beklemeden alacağına kavuşmuş olacaktır.² İcra takibinin kesinleşmesi ve borçlunun mallarının haczedilmesinden sonra takip konusu borcun taksitlendirilmesi İcra ve İflâs Kanunu'nun 111. maddesinde özel olarak düzenlemiştir.³ Söz konusu hükme göre hacizden sonra borcun taksitle ödenmesi, taksitle ödeme sözleşmesi ve taksitle ödeme taahhüdü olmak üzere iki şekilde gerçekleşebilir.⁴ Borcun taksitle ödenmesi sözleşmesinde alacaklı ile borçlu anlaşarak, takip konusu borcun serbestçe belirlenen miktarda ve sayıdaki taksitler halinde ödenmesini kararlaştırırlar. Hacizden sonra borcun taksitle ödenmesi sözleşmesinin kurulması ve koşullarının belirlenmesi alacaklının rızasına bırakılmıştır. Alacaklı dilerse takibe devam edebilir, borçlunun mallarının haczini isteyebilir ve hacizli malların satışını talep edebilir.

¹ Baki Kuru, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Bası, Ankara 2013, s. 609; Saim Üstündağ, İcra Hukuku Esasları, 8. Bası, İstanbul 2004, s. 242; Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz/Emel Hanağası, İcra ve İflâs Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2020, s. 316. İcra ve İflâs Kanunu'nun 78. maddesi dikkate alındığında borcun taksitle ödenmesi halinde haciz isteme süreleri işlemeyeceğinden, 111. maddeden farklı olarak hacizden önce de taksitle ödeme sözleşmesi yapılabileceği kabul edilmektedir (Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Meral Sungurtekin Özkan/Muhammet Özekes, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, İstanbul 2020, s. 205; Murat Atalı/İbrahim Ermenek/Ersin Erdoğan, İcra ve İflâs Hukuku, 3. Bası, Ankara 2020, s. 274).

² Bkz. Carl Jaeger/ Hans Ulrich Walder/Thomas M. Kull/Martin Kottmann, Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs, 4. Auf., Zürich 1997, Art. 123, Kn.3; Kurz Kommentar Schuldbetreibungs und Konkursgesetz, Daniel Hunkeler (Hrsg.), 2. Aufl., Basel 2014- Rüetsche, Art. 123, Kn. 1; Basler Kommentar Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs I, Art. 1-158 SchKG, Adrian Staehlin/Thomas Bauer/Daniel Staehlin (Hrsg.), 2. Auflage, Basel 2010-Suter, Art. 123, Kn. 1 vd; Jolanta Kren Kostkiewicz, Schuldbetreibungs&Konkursrecht, 3. Aufl., 2018, §5, Kn. 867.

³ Bu çalışmada kanun adı verilmeden yalnızca madde numarası ile atıf yapılan yerlerde İcra ve İflâs Kanunu kastedilmiştir.

⁴ Mehmet Kâmil Yıldırım/Nevhis Deren Yıldırım, İcra ve İflâs Hukuku, 7. Bası, İstanbul 2016, s. 275.

İnceleme konumuz ise borcun taksitle ödenmesi sözleşmesinden farklı olarak alacaklının rızası aranmaksızın İcra ve İflâs Kanunu'nun 111. maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında öngörülen koşullara uygun olarak tek taraflı irade beyanı ile sonuç doğuran, borçlunun icra dairesine taksitle ödeme taahhüdünde bulunulmasıdır.⁵ Bu durum "*borçlunun kanuni taksit hakkı*"⁶ ya da "*borçlunun yasal hakkı*"⁷ olarak da ifade edilmektedir.⁸ Borcun taksitle ödemesi taahhüdünün koşulları ilgili hükümde tek tek belirlenmiştir.⁹ Hacizden sonra borcun taksitle ödenmesinin hüküm ve koşulları mehzaz İsviçre İcra ve İflâs Kanunu'nun 123. maddesinden oldukça farklı şekilde düzenlenmiştir.¹⁰ olarak düzenlenmiştir. Bu çalışmada borcun taksitle ödenmesi taahhüdünün hukukî niteliği, koşulları, icra takibine etkisi ve sonuçları incelenirken yeri geldikçe farklılıklara değinilecek ve çözüm önerileri getirilirken mehzaz kanundaki düzenlemeler de dikkate alınacaktır.

⁵ Timuçin Muşul, İcra ve İflâs Hukuku, C.II, Ankara 2013, s. 1050-1051; İbrahim Aşık, İcra Sözleşmeleri, Ankara 2006, s. 105. "Taksitlendirme sözleşmesiyle ödemeyi ikiye ayırmak gerekir. Birincisi İİK'nın 111. maddesinin 1. ve 2. fıkralarında düzenlenen borçlunun yasal hakkından doğan taksitlendirme, ikincisi ise, alacaklının kabulüne bağlı olan taksit sözleşmesi ile yapılan taksitlendirmedir." 12. HD, 27.01.2015, 27245/1961 (Kazancı İçtihat Bankası). Aynı yönde diğer kararlar için bkz.: 12. HD, 22.09.2011, 730/16467; 12. HD, 16.09.2013, 16675/28537; 12. HD, 14.11.2013, 26128/35959; 12. HD, 05.06.2014, 13516/16338 (Kararlar için bkz: Lexpera).

⁶ Talih Uyar/Alper Uyar/Cüneyt Uyar, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, C.II, 3. Baskı, Ankara 2014, s.2126.

⁷ Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 215. Bu maddeye göre kararlaştırılan ödeme taahhüdünde alacaklının onayına gerek bulunmayıp, borçlunun bu hakkı Kanun'dan kaynaklandığından, uygulamada "yasal taksit hakkı" olarak da adlandırılmaktadır." YCGK, 5.3.2002, 7-54/178, (Kazancı İçtihat Bankası). Aynı yönde bkz. YCGK, 22.01.2002, 294/1 (Kazancı İçtihat Bankası).

⁸ Yelda Uzel, "İcra Takiplerinde Borcun Taksitle Ödenmesi", *MİHDER*, S.8, 2007, s. 714.

⁹ Bu çalışmada m. 111 f. 1 ve 2'de düzenlenen koşullara göre hacizden sonra borcun taksitle ödenmesini diğer ihtimallerden ayırmak için borcun taksitle ödenmesi taahhüdü ifadesinin kullanılması tercih edilmiştir.

¹⁰ Özel hukukumuzun temellerini oluşturan Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu'nun alındığı İsviçre İcra ve İflâs Kanunu'ndan (SchKG, Gesetz für Schuldbetreibung und Konkurs) yararlanmanın daha doğru olacağı görüşünün hâkim gelmesi, İsviçre İcra ve İflâs Kanunu Türkçe'ye çevrilerek pek az değişikliklerle 18 Nisan 1929'da kabul edilerek 1424 sayılı Kanun olarak ortaya çıkmıştır. Ancak sonradan 1424 sayılı Kanun, ülke gerçeklerine uygun olmayan hükümleri ve ekonomik buhranın da etkisiyle yerini yeni ve halen yürürlükte olan 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'na bırakmıştır. Bilge Umar, İcra ve İflâs Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi, İzmir 1963, s.136-137; Ejder Yılmaz, "Dünden Bugüne İcra ve İflâs Kanunumuz", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 3-4, Yıl 2003, s.10-11. Bu nedenle İsviçre İcra ve İflâs Kanunu mehzaz olarak esas alınmıştır.

I- Borcun Taksitle Ödenmesi Tahhüdünün Hukukî Niteliği

A) Taraf Takip İşlemi Olması

Borçlu tarafından Kanun'un (m. 111/1-2) aradığı koşulları taşıyan hacizden sonra borcun taksitle ödenmesi taahhüdünün sonuç doğurması için alacaklının kabulü aranmamaktadır.¹¹ Borcun taksitle ödenmesi taahhüdü, borcun tecili anlamına gelmediği gibi taahhüdün yerine getirilmemesi de sonuçlarını takibin devam etmesi olarak icra hukuku alanında doğurur.¹² Bu nedenle takip konusu alacağa temerrüt faizi işlemeye devam edecektir. Alacaklı taksitle ödeme taahhüdü dönemindeki faizi, munzam zararların tazminini isteyebilecektir (TBK m. 105). Bir görüşe göre borcun taksitle ödenebilmesi, meşru bir menfaati bulunan borçluya tanınan bir imtiyaz değil satışı önleyen bir tedbirdir.¹³ Yargıtay birçok kararında taksitle ödeme taahhüdünü bir hak ya da yasal hakkından doğan taksitlendirme olarak ifade etmiştir.¹⁴ Taksitle ödeme taahhüdü, borçlu tarafından takip prosedürü içerisinde haczedilen malların alacaklının talebi ile satışını engellemeye yönelik olarak yapılan bir işlemdir. Kanaatimizce taksitle ödeme taahhüdünü taraf takip işlemleri bakımından değerlendirmek gerekir. Taraf takip işlemleri genel olarak takip sürecinde tarafların yaptıkları, takibe yön ve şekil veren, çoğunlukla da icra takip işlemlerinin yapılmasını sağlamaya yönelik olarak yapılan işlemlerdir.¹⁵ İcra takibi sürecinde taraf takip işlemleri haciz talebi ya da satış talebi gibi örneklerden de anlaşılacağı üzere çoğunlukla alacaklı tarafından yapılmaktadır.¹⁶ Buna karşın borçlu da taraf takip işlemleri yapabilir.

¹¹ Muşul, C.II, s. 1053; Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 215; Kuru, El Kitabı, s.615; Üstündağ, s. 292.

¹² Evren Kılıçoğlu, İcra Sözleşmeleri, İstanbul 2005, s. 112; Gökçe Varol, İcra Hukukunda Borcun Taksitle Ödenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2020, s. 71. Aksi yönde bkz. Üstündağ, s. 242.

¹³ Necmeddin M. Berkin, İcra Hukuku Dersleri, İstanbul 1969, s. 126.

¹⁴ Emsal kararlar için bkz. yuk. dn.6.

¹⁵ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 5; Aziz Serkan Arslan, İcra Takip İşlemleri, Ankara 2018, s. 28. Ayıca bkz. Nilüfer Boran Güneysu, İcra Takip İşlemleri, *TBB Dergisi*, 2012 (101), s. 37 vd.

¹⁶ Kuru, El Kitabı, s.148; Umar, s. 171; Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 24; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 5; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s.107. Kanun borçluya da satış talebinde bulunma yetkisi vermiştir. Satış talebi borçlu tarafından da yapılabilir. Bu durumda da borçlunun yaptığı bir taraf takip işlemine örnek oluşturur. Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Hakan Pekcanitez/Nedim Meriç, "Borçlunun Talebiyle Satış", *TBB Dergisi*, 2020 (151), s. 236 vd.

Borçlunun takibe itiraz etmesi ya da haczedilmezlikten feragat etmesi, bu örneklerdendir. Borçlu, borcun taksitle ödenmesi taahhüdünde bulunmakla bir icra takip işlemi olan satışın gerçekleşmesini engellemeye çalışmaktadır. Bu nedenle taksitle ödeme taahhü, borçluya tanınmış bir hak olup, bu hakkın kullanılması bir taraf takip işlemidir. Borcun taksitle ödenmesi taahhüdü borçlunun tek taraflı beyanı ile sonuç doğurduğundan tarafların müştereken yaptıkları bir taraf takip işlemi değildir.

B) Borcun Kabulü Niteliğinde Olmaması

Borçlunun hacizden sonra borcunu taksitle ödemesi, ilk bakışta borcunu kabul eden ve ödemek istemesine rağmen tamamını tek seferde ödeme imkânına sahip olmayan borçlu bakımından getirilmiş bir hak olarak düşünülse de,¹⁷ borçlunun bu taahhüdünün kendiliğinden borcun kabulü niteliğinde olup olmadığının ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Bu nitelendirme özellikle borçlunun taksitle ödeme taahhüdünde bulunduktan sonra menfi tespit ya da istirdat davası açması halinde önem arz edecektir. Borcun taksitle ödenmesi taahhüdünün kendiliğinden borcun kabulü sonucunu doğurduğu olduğu kabul edilecek olursa borçlu bu durumda menfi tespit davası veya hacizli malların satışı baskısı altında ödemiş olduğu paranın iadesi için istirdat davası açamayacaktır. Kanaatimizce borcun taksitle ödenmesi taahhüdü yeteri kadar malı haczedilmiş borçluya, hacizli malların satışına engel olmasına imkân tanıyan bir haktır. Taksitle ödeme taahhüdünde bulunan borçlu yalnızca m. 111'e göre ödemeyi taahhüt etmektedir. Borçlunun bu hakkı kullanabilmesi için borcu kabulü gerekmemektedir. Bu durumda borçlunun borcu kabul etmek maksadıyla değil, hacizli malların satışına engel olmak maksadıyla kanuni taksit hakkını kullandığı kabul edilmelidir. Maddî hukuk bakımından da sadece taksitle ödeme taahhüdü, borcun kabulü ya da borcun ikrarı gibi bir sonuç doğurmaz. Bu yalnızca başlatılmış olan icra takibi bakımından sonuç doğurur. Bu nedenlerle borçlu haczedilen mallarının satışına engel olmak üzere icra dairesine başvurarak borcun taksitle ödenmesi taahhüdünde bulunduktan sonra aslında borçlu olmadığının tespiti ve ödemiş olduğu paranın iadesi talebi ile menfi tespit ve istirdat davası

¹⁷ Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 273.

açabilmelidir. Kaldı ki Yargıtay, borçlunun cebri icra tehdidi altındaki borç ikrarını dahi, borcun kabulü olarak görmemekte ve borçlunun açacağı menfi tespit davası ile borcu olmadığını iddia edebileceğini, bu nedenle ödenen paranın istirdadını talep edebileceğini kararlarında istikrarlı olarak kabul etmektedir.¹⁸ Nitekim Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, haciz esnasında ödeme taahhüdünde bulunmanın, borç ikrarı olarak kabul edilemeyeceğini şu şekilde açıkça ifade etmiştir: *“Borçlu adresine menkul haczi için gidilmesi sonucu düzenlenen 18.06.2008 tarihli haciz tutanağında borçlunun ödeme taahhüdünde bulunduğu anlaşılmaktadır. Borçlunun açıkça bir kabul beyanı bulunmayıp, menkul haczi sırasında ve haciz baskısı altında yapılan ödeme taahhüdü borcun kabulü olarak değerlendirilemez.”*¹⁹

¹⁸ “..İhtiyati haciz kararının infazı sırasında borçlunun vaki ikrarı itiraz ve dava hakkını kaldırmaz. Zira, ihtiyati haciz kararının infazının mahiyeti itibarıyla bu sırada yapılan ikrarın müzayaka altında yapıldığının kabulü gerekir. Kaldı ki, haciz sırasında senetler borçluya gösterilmediği için senetlerin gösterilmesinden sonra borca karşı itirazda bulunabileceği de eşyanın tabiatına uygun düşer.” HGK 11.2.1987, 11- 93/K. 88 (Kazancı İçtihat Bankası). Aynı doğrultuda benzer bir karar için bkz. 11. HD, 15.06.1989, 657/3653 (Kazancı İçtihat Bankası)

¹⁹ ... 19. HD, 22.10.2013, 11389/16404 (Lexpera). Aynı yönde benzer kararlar için ayrıca bkz. 11. HD, 10.05.1982, 2271/ 2186; 11. HD, 15.06.1989, 657/3653 (Kazancı İçtihat Bankası).

¹⁹ 12. HD, 10.11.2009, 13912/22043 (Lexpera). Yargıtay 19. Hukuk Dairesi’nin aynı doğrultudaki bir kararı da şöyledir: Mahkemece, senedin takibe konulduğu icra takip dosyasının yapılan incelemesinde, davacılar vekili tarafından icra dosyasına verilen 02.10.2013 tarihli dilekçeyle “... dosya borcunun hesaplanarak İİK’nın 111. maddesine istinaden dosya borcunun ilk taksitinin peşin geri kalan kısmın ise 3 eşit taksitte ödenmesine karar verilmesi...” nin talep edildiğinin görüldüğü, dilekçeyle dile getirilen beyanın borcu kabul niteliğinde olduğu, kabul edilmiş bir borç için dava açmakta hukuki yarar görülmediği, icra takibi durdurulduğundan davalıların tazminat taleplerinin koşullarının oluşmadığı gerekçesiyle davanın ve davalıların tazminat talebinin reddine karar verilmiş, mahkeme kararı süresi içinde davacılar vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Karara dayanak yapılan ve davacılar vekili tarafından icra dosyasına sunulan dilekçe dava tarihinden sonra verilmiştir. Dava şartlarının dava tarihi itibarıyla değerlendirilmesi gerekir. Hal böyle olunca mahkemece davanın hukuki yarar yokluğu nedeni ile reddine karar verilmesi doğru olmadığı gibi, dilekçe içeriği itibarıyla de açıkça borç ikrarı olarak değerlendirilecek nitelikte değildir. Bu nedenle, yerel mahkemece, davacılar vekilinin icra takip dosyasına verdiği dilekçeye istinaden hangi işlemlerin yapıldığı araştırılarak, tarafların iddia ve savunmaları değerlendirilerek varılacak uygun sonuç çerçevesinde bir karar vermek gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir. 19. HD, 02.10.2014, 11807/14597 (Kazancı İçtihat Bankası).

Yargıtay 3. Hukuk Dairesi de bir kararında açıkça taksitle ödeme taahhüdünün borç ikrarı olarak kabul edilemeyeceğini şu şekilde belirtmiştir: “....Bundan ayrı olarak, bir kısım borcu bulunan ve eşyalarının hacizi esnasında iradesi kı-

Buna karşın Yargıtay 23. Hukuk Dairesi menfi tespit ve istirdat istemli olarak açılan davada tam aksi yönde bir değerlendirme yapmıştır.²⁰ Anılan kararda *“Dosyanın yapılan incelemesinde, icra takip dosyasından fiili haczin gerçekleştirildiği 24.08.2009 tarihinin ertesi günü 25.08.2009 tarihinde, ortada haciz baskısı yokken, davacı şirketin, imza sirküleri uyarınca, iki imza yetkilisi ve vekili tarafından ilgili icra dairesine gidilmek suretiyle, borcun kabulü mahiyetindeki, ödeme taahhüdünde bulunulduğu anlaşılmıştır....Mahkemece, bahsi geçen husus hiç değerlendirilmeksizin, yanılgılı gerekçe ile yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamıştır”* şeklinde hüküm tesis edilmiştir. Kanaatimizce bu karara katılmak mümkün değildir. Zira öncelikle ortada haciz baskısının olmadığına dair değerlendirme hatalıdır. Fiili haczin tatbikinden bir gün sonra yapılan borcun taksitle ödenmesi taahhüdü açıkça hacizli malların satışı tehdidi altında yapılmış kabul edilemelidir. Diğer taraftan Yargıtay’ın haciz esasında dahi borç ikrarının haciz baskısı altında yapıldığından bahisle menfi tespit davası açılmasına cevaz veren kararları göz önünde bulundurulduğunda, hacizli malların satışı tehdidi altında da aynı baskının bulunduğuna şüphe yoktur²¹.

II- Borcun Taksitle Ödenmesi Tahhüdünün Koşulları

Alacaklının kabulüne bağlı olmaksızın, borçlunun tek taraflı beyanı ile takibe konu borcu taksitle ödeyebilmesi ve bu süreçte de icra takibini durdurabilmesi için borçlunun taksitle ödeme taahhüdünün İcra ve İflâs Kanunu’nun 111. maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında düzenlenen koşullarda gerçekleşmesi gerekir. Bu koşulların gerçekleşip gerçekleşmediğini icra memuru kendiliğinden gözetir. Şayet koşullara uygun bir taksitle ödeme taahhüdü söz konusu ise icra memurunun takdir yetkisi bulunmamaktadır. İsviçre’deki düzenleme özellikle bu yönü ile İcra ve İflâs Kanunu’ndaki sistemden ayrılmakta-

sıtlanan borçlunun borcu taksitle ödemeyi taahhüt etmesinin borcun tamamını ikrar anlamına gelmediğinin de nazara alınmaması doğru görülmüştür.” 3. HD, 27.09.2001, 6881/8220 (Kazancı İçtihat Bankası).

²⁰ 23. HD, 05.11.2019, 5148/4523 (Lexpera).

²¹ “Davacının traktörü haczedilmiş ve traktör bir üçüncü şahsın yedieminliğine tevdi olunmuştur. Bu durumda, davacının traktörünü muhafaza altından kurtarabilmek için icra dosyasında borcu kabul edip ödeme mehli istemesi borcun kesin ve samimi olarak ikrarı anlamına gelmediğinden, menfi tespit ve istirdat davası açma hakkını ortadan kaldırmaz”. 11. HD, 15.06.1989, 657/3653 (Kazancı İçtihat Bankası). Ayrıca bkz.yuk. dn. 19.

dır. Zira İsviçre’de borçlunun tek taraflı olarak taksitle ödeme teklifinde bulunması kendiliğinden icra takibini durdurmaz. İcra memurunun taksitle ödeme teklifini onaylaması ile ödeme planı bağlayıcı hale gelmekte ve böylelikle cebri icra takibi durmaktadır. İcra memurunun bu teklifi onaylamak bakımından oldukça geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. İcra memurunun bu takdir yetkisini kullanırken dikkate alması gereken koşullar şunlardır: 1-Borçlunun taksitle ödeme başvurusunda bulunması, 2-Borçlunun borcunu ödeme gücü bulunduğunu ve ödeme planının uygulanabilir olduğunu ispata yarayacak bilgi ve belgeleri icra dairesine sunması,²² bu hususta borçlunun yaklaşık ispat ölçüsünde (*Glaubhaftmachung*) ispat faaliyetinde bulunması,²³ 3- İlk taksidin ödenmesi. İcra memuru borçlunun ve alacaklının durumlarını gözетerek ödeme planındaki tarihlere ve miktarlara müdahale edebilir, bunları değiştirebilir. İcra memuru ödeme planını kabul ettikten sonra dahi gerek re’sen gerekse borçlu ya da alacaklının talebi üzerine ödeme planı üzerinde değişiklik yapabilir.²⁴ Örneğin, alacaklı borçlunun tüm borcu hemen ödeyebileceği yahut daha yüksek miktarlarda taksitler halinde ödeyebileceği hususunda icra memurunu ikna ederek, ödeme planının bu şekilde değiştirilmesini isteyebilir.²⁵ Ancak icra memuru bu değişikliği yaparken kanunda öngörülen azami süreler ile bağlıdır. İcra memurunun takdir yetkisine karşı ilgililer şikâyet yoluna (SchKG Art. 17 vd.) başvurabilir.²⁶ İcra ve İflâs Kanunu’muza göre ise borçlunun borcu karşılamaya yetecek miktardaki malı haczedilmiş ve alacaklı henüz satış talep etmemiş ise, borçlu taahhüt anında borcun tamamının dörtte birini peşin ödemiş ve kalan kısmı üç taksitte ödeyeceğini taahhüt etmiş ise icra memuru bu koşulların varlığını

²² Karl Spühler, *Schuldbetreibungs und Konkursrecht I*, Zürich-Basel-Genf, 2016, s. 176; KUKO SchKG- Rüetschi, Art.123, Kn. 6 vd; Jolanta Kren Kostkiewicz/Dominik Vock, (Hrsg.) *Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs*, 4. Aufl., Zürich 2017, Schlegel/Zopfi, Art.123, Kn. 6-8; Jaeger/Walder/Kull/Kottmann, Art. 123, Kn. 5.

²³ *Glaubhaftmachung* teriminin Türk hukuku bakımından karşılığı ve kullanılan terimlerin karşılaştırması hakkında bkz. Muhammet Özkes, *İcra ve İflâs Hukukunda İhtiyati Haciz*, Ankara 1999, s. 218-220.

²⁴ KUKO SchKG- Rüetschi, Art.123, Kn. 19; Kurt Amonn/Fridolin Walther, *Grundriss des Schuldbetreibungs und Konkursrechts*, Bern 2008, § 27, Kn. 18; BSK SchKG I-Suter, Art.123, Kn. 30 vd; SK SchKG-Schlegel/Zopfi, Art. 123, Kn. 17.

²⁵ Amon/Walther, §27, Kn. 18.

²⁶ SK SchKG-Schlegel/Zopfi, Art. 123, Kn. 21; KUKO SchKG- Rüetschi, Art.123, Kn. 25; BSK SchKG I-Suter, Art.123, Kn. 42.

bir tutanakla tespit eder. Aşağıda sırasıyla incelenecek olan bu koşulların bulunduğu hallerde icra memurunun takdir yetkisi bulunmamaktadır. Ancak koşulların gerçekleşip gerçekleşmediği bakımından icra memurunun kararına karşı başvurulacak yol şikâyettir (m. 16 vd.).

A) Borçlunun Borcu Karşılama Yetecek Miktardaki Mallarının Haczedilmiş Olması

Borçlunun taksitle ödeme taahhüdünün geçerli olabilmesi için borcu karşılamaya yetecek kadar malının haczedilmiş olması gerekir. Hacze konu mallar taşınır ya da taşınmaz olabilir. İsviçre’de hacizden sonra borcun taksitle ödenebilmesi için borçlunun borcun tamamını karşılayacak kadar malının haczedilmesi aranmamıştır.²⁷ Buna karşın borçlunun borcunu ödeyebileceği hususunda icra memurunu ikna etmesi gerekmektedir (SchKG Art.123). İcra ve İflâs Kanunu’daki açık düzenleme karşısında farklı bir sonuca varmak mümkün olmasa da olması gereken hukuk bakımından mehzaz kanundaki gibi borcun tamamını karşılayacak miktarda haczin aranmasının borçlunun koşullarını ağırlaştırdığı ve bu nedenle de alacağın bir kısmını ödemeye yeter malları haczedilmiş bulunan borçlunun da bu imkândan yararlanması gerektiği ileri sürülmüştür.²⁸ Kanaatimizce borçlunun borcunu taksitler halinde ödeme taahhüdünde bulunurken borcu nasıl ödeyeceğini gösteren kaynaklarını yalnızca bildirmesi borcun taksitle ödenmesi taahhüdü bakımından tek başına yeterli değildir. Bu nedenle borçlunun taksitle ödeme taahhüdünde bulunabilmesi için alacaklının alacağının haciz yoluyla garanti altına alınmış olması gerekir. Şayet haciz olmadan borçlu, borcun taksitle ödenmesi taahhüdünde bulunacak ise bu durumda da borcu karşılamaya yetecek miktarda teminat aranmalıdır. Ayrıca borçlunun haczedilen malları alacağın yalnızca *bir kısmını karşılıyorsa*, borçlu hacizle karşılanmayan kısmı peşin olarak öderse veya aynı şekilde teminat gösterirse, borcun taksitle ödenmesi taahhüdünde bulunarak haczedilen malların satışına engel olabilmelidir. Bununla birlikte alacağın yalnızca belirli bir kısmını ödemeye yeter miktarda malı haczedilmiş olan borçlunun taksitle ödeme taahhüdünde bulunarak alacağın tamamı bakımından takibi durdurması

²⁷ İsviçre hukukunda taksitle ödeme koşulları için bkz. SK SchKG-Schlegel/Zopfi, Art. 123, Kn. 4-9; BSK SchKG I-Suter, Art.123, Kn. 8 vd; Kostkiewicz, §5, Kn. 868.

²⁸ Mustafa Reşit Belgesay, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, İstanbul 1954, s. 308.

imkânına sahip olması, taraflar arasındaki menfaat dengesini borçlu lehine bozmuş olacağından kabul edilemez. Borcun tamamını karşılayacak miktarda malın haczedilip haczedilmediğinin tespiti edilmesi ve bu tespitin yapılmasında da haciz esnasındaki kıymet takdiri esas alınmalıdır.²⁹ Taşınırılar bakımından kıymet takdiri kural olarak haciz esnasında gerçekleşir.³⁰ Buna karşın taşınmazlarda kıymet takdiri iki aşamada söz konusu olmaktadır. Bunlardan birincisi haciz aşamasında, ikincisi ise satış aşamasında yapılmaktadır. Borcun taksitle ödenmesi taahhüdü satış talebinden sonra gerçekleştirilemeyeceği için, taşınmazlar bakımından da hacze bağlı bir icra takip işlemi niteliğindeki kıymet takdiri esas alınacaktır.³¹ Haciz esnasında kıymet takdiri yapılmamış ise, borçlununun taksitle ödeme taahhüdünde bulunması üzerine icra memurunun bu eksikliği tamamlayarak haczin takip konusu borcu karşılayıp karşılamadığını değerlendirmesi gerekir.³² Bu değerlendirmenin yapılmasında üçüncü kişiler lehine konulan takyidatların, bilhassa ipoteklerin de dikkate alınması gerekir.

Haczin satış isteme yetkisi vermesi için takibin kesinleşmesi gerektiğinden,³³ borçlu tarafından geçici haciz ya da ihtiyati haciz aşamasında yapılan borcun taksitle ödenmesi teklifi ancak alacaklının kabulü halinde bir taksitle ödeme sözleşmesi olarak kabul edilebilir.³⁴ Nitekim Yargıtay da ihtiyati haciz aşamasında yapılan ödeme taahhüdünün ihlâl edilmesi ile ilgili değerlendirmede aynı sonuca varmıştır.³⁵

²⁹ Haciz esnasında kıymet takdiri ile satış talebinden sonraki kıymet takdiri hakkında detaylı bilgi için bkz. Nilüfer Boran Güneysu, *İcra Hukukunda Taşınmazların Kıymet Takdiri*, Ankara 2020, s. 139-149. Şükran Akgün, *Haczin Hukuki Niteliği*, İstanbul 2020, s. 272.

³⁰ Haciz tutanağında haczedilen mallar ile takdir edilen kıymetlerinin yer alması gerektiğinden (m. 102/1 ve ayrıca İcra ve İflâs Kanunu Yön. m. 41/1) haciz ve kıymet takdiri aynı anda gerçekleşmektedir. (Mert Namlı, *İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi*, İstanbul 2019, s. 163-169; Boran Güneysu, s. 137.) Ancak uygulamada genellikle haciz işleminden ayrı olarak ve hacizden sonra kıymet takdiri yaptırılmaktadır. (Namlı, s. 183).

³¹ Boran Güneysu, s. 63.

³² "Takip dosyasında sadece 923 ada 4 parsel sayılı taşınmaza haciz konulduğuna göre, taşınmaz üzerinde 3. kişiler lehine konulan takyidatlar da dikkate alınıp, taşınmaz haczinin takip konusu borcu karşılayıp karşılamadığı (İİK'nın 111/2. maddesi) konusunda keşif yapılarak oluşacak sonuca göre karar verilmesi" 12. HD, 27.10.2015, 22395/26099 (Lexpera).

³³ Kuru, *El Kitabı*, s. 615.

³⁴ Üstündağ, s. 242; Muşul, C.II, s. 1052.

³⁵ "İcra emri tebliğinin zorunluluğu karşısında, icra kefil olan sanığın kendisine icra

Bu aşamada alacaklı bu teklifi kabul etmeyerek borçlunun mallarının haczini talep edebilir.

Borçlunun mahcuz malı para ise bu durumda taksitle ödeme taahhüdünün ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Doktrinde borçlunun bankadaki ya da üzerindeki paranın haczedilmesi halinde taksitle ödeme taahhüdünün uygulama alanı bulmayacağı, maddenin düzenleniş amacının borçlunun mallarının satılmasını önleyerek daha az zarar ile taksitler halinde borcunu ödeme imkânına kavuşması olduğu dikkate alınarak, mahcuz paranın alacaklıya ödenmesini önlemek amacıyla borcun taksitle ödenmesi taahhüdünün hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilebileceği ifade edilmiştir.³⁶ Kanaatimizce bu konu değerlendirilirken somut duruma göre taraf menfaaatleri dikkate alınarak bir sonuca varılmalıdır.³⁷ Zira takip, borçlunun haberi olmadan kesinleşmiş ve borçlunun bankada (üçüncü kişide) bulunan parası haczedilmiş ise, borçlu haczedilen paranın hiç olmazsa belirli bir kısmının alacaklıya ödenmesine mani olmak için borcun dörtte birini icra dairesine ödedikten sonra, menfi tespit ve ödediği kısım bakımından da istirdat davası açabilir. Açtığı menfi tespit davasında ise, teminat mektubu göstererek nakit paranın ticari işletmede örneğin üretimin sürdürülmesi için kullanılmasını sağlayabilir. Bu çözüm hem alacaklının hem de borçlunun menfaatine uygundur. Buna karşın borçlunun açıkça ya da menfi tespit açmamak suretiyle zımnen borcu kabul ettiği hallerde,³⁸ hacizli olan paranın alacaklıya taksitler halinde ödenmesin-

emri tebliğ edilmeden kefaletle birlikte ihtiyati haciz safhasında yaptığı ödeme taahhüdünün hukuken geçersiz olduğu gözetilmeden, yazılı biçimde mahkumiyetine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir". 17. HD, 22.04.2004, 1225/5073 (E-uyar).

³⁶ Belgesay, s. 308, 309; Uyar/Uyar/Uyar, s. 2121.

³⁷ İcra hukuku menfaat çatışmasının yoğun olarak yaşandığı bir alan olduğundan, uygulayıcıların dengeleme yükümlülüğü bulunmaktadır (Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 11-13; Pinar Çiftçi, İcra Hukukunda Menfaat Dengesi, Ankara 2010, s. 8 vd.; Muhammet Özekes, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Ankara 2009, s. 35 vd.)

³⁸ Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin menfi tespit davası açılmasını ihtirazi kayıt olarak değerlendirildiği bir kararına göre: "...somut olayda dava 10.09.2012 tarihinde açılmıştır. Açılan iş bu davada mahkemece takibin durdurulmasına ilişkin verilen bir tedbir kararı bulunmadığından dava konusu icra takip dosyasında, dava tarihinden sonra 16.03.2013 tarihinde davacı borçlunun adresinde haciz yapılmış, davacı borçlu, dosyadaki toplam 69.453,74 TL. borcu kabul ettiğini, 30.09.2013 tarihinde ödemeyi taahhüt ettiğini beyan etmiş ve bu beyan imzasını ihtiva eden haciz tutanağına geçirilmiştir. Davacı iş bu davayı açarak takip konusu borcun 10.000 TL.'si

de ne alacaklının ne de borçlunun bir menfaati bulunmaktadır. Zira taksitle ödeme taahhüdü süresince faiz işlemeye devam ettiğinden, borçlunun hacizli parayı nemalandırması halinde dahi önemli bir fark oluşmayacaktır.

B) Taksitle Ödeme Taahhüdünün Alacaklının Satış Talep Etmesinden Önce Yapılmış Olması

Borçlu taksitle ödeme taahhüdünü yazılı veya sözlü şekilde icra dairesine ileterek gerçekleştirebilir.³⁹ Borçlu eğer taahhüdünü sözlü olarak gerçekleştiriyorsa icra memurunun bu hususu tutanağa geçirmesi ve borçluya imzalatması gerekir.⁴⁰ Borçlunun yazılı ya da sözlü olarak gerçekleştireceği taksitle ödeme taahhüdünü alacaklının satış talebinden önce icra dairesine bildirmesi gerekmektedir.

1) Alacaklının Satış Talebinde Bulunmamış Olması

Borçlunun hacizden sonra fakat alacaklının satış talebinden önce taksitle ödeme taahhüdünde bulunması gerekir. Alacaklının satış için gerekli masrafları yatırmaması halinde de geçerli bir satış talebi olduğunu kabul etmek gerekir. Zira alacaklı tarafından satış masrafları yatırılmadan satış talep edilmesi halinde icra memuru alacaklıya onbeş günlük süre verecek, bu süre içerisinde masraflar yatırılmazsa haciz kalkacaktır (m. 110/I).⁴¹ Aynı şekilde satış talebine ilişkin mas-

yönünden ihtirazi kaydını ileri sürmüştür. Bu itibarla dava tarihinden sonra, sırf aleyhine yürütülen icra takibini durdurmak saikiyle haciz baskısı altında davacının anılan şekilde dava konusu borcu da kapsayacak şekilde tüm borcu kabul ve ödeme taahhüdünde bulunması borç ikrarı olarak nitelendirilemeyeceğinden yazılı ve yanılıgılı gerekçe ile davanın reddinde isabet görülmediği gibi, mahkemece icra takibinin durdurulmasına yönelik bir tedbir kararı verilerek bu karar infaz edilmediği halde davalı lehine İİK'nın 72. maddesi uyarınca kötüniyet tazminatına hükmedilmesi de doğru görülmemiştir." 19. HD, 22.01.2014, 18527/1703. (Lexpera)

³⁹ Uyar/Uyar/Uyar, s. 2127; Muşul, C.II, s. 911; Varol, s. 54. İsviçre'de benzer şekilde bkz. KUKO SchKG- Rüetschi, Art.123, Kn. 6; BSK SchKG I- Suter, Kn. 10; Jaeger/Walder/Kull/Kottmann, Art. 123, Kn. 14.

⁴⁰ Ancak taksitle ödeme sözleşmesi bakımından cezai bir yaptırım doğabilmesi için alacaklının da muvafakati gerekli olduğundan, tutanağın alacaklı tarafından da imza edilmesi gerekir. Bkz. 8CD, 18.12.1992, 581/2064, Mahmut Coşkun, Son Değişikliklerle Birlikte Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflâs Kanunu, 4. Baskı, C.II, Ankara, 2020, s. 1834.

⁴¹ İcra ve İflâs Kanunu'nun 110. maddesinde 6352 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önce alacaklı tarafından masraflar yatırılmadan satış talep edilmesi halinde

raflar eksik yatırılmış ise ortada geçerli bir satış talebi bulunduğunun kabulü gerekir. Bu durumda icra memuru süre vererek eksikliğin tamamlanmasına karar verecektir. Alacaklı verilen süre içerisinde satış masraflarını yatırmazsa haciz kalkacağından, bu durumda da borçlunun taksitle ödeme taahhüdünde bulunması mümkün değildir.

Hacizli malların satışına icra memuru tarafından re'sen karar verilmiş ise, borçlu tarafından bu durumun öğrenilmesinden sonra da borçlunun taksitle ödeme taahhüdünde bulunma imkânını ayrıca değerlendirmek gerekir (m. 113/2).⁴² İcra memuru muhafazası masraflı ya da kıymeti süratle düşen hacizli malların satışına re'sen karar verebilir.⁴³ Örneğin çabuk bozulabilecek gıda maddeleri, canlı hayvanların, kesilmiş çiçekler gibi hacizli malların muhafazası riskli ve daha masraflı olduğundan satışının da bir an önce gerçekleşmesi gerekir.⁴⁴ İcra memuru tarafından vaktinden evvel satış kararı yalnızca hacizli taşınır mallar bakımından mümkündür.⁴⁵ Bu durumda icra memuru tarafından pazarlık yoluyla satışa dahi karar verilmiş olabilir (m.119).⁴⁶ İcra memuru tarafından re'sen satış kararı verildiği durumlarda borçlunun taksitle ödeme taahhüdünün satışı durdurmayaacağı kabul etmek gerekir. Aksi takdirde taahhüt süresince hacizli malların tamamen yok olması veya malların kıymetinin süratle düşmesi nedeniyle alacağının tamamını karşılayacak miktarda haczin yapılmış olması koşulunun ortadan kalkması söz konusu olabilecektir. Diğer taraftan taksitle ödeme taahhüdü neticesinde satışın durdurulması, vaktinden önce satış ile ilgili düzenlemenin amacına da aykırı olacaktır. Bu nedenlerle borçlu tarafından taksitle ödeme taahhüdünde bulunulsa

ortada geçerli bir satış talebi bulunmadığı kabul edildiğinden, alacaklı masrafları yatırmaya kadar borçlunun taksitle ödeme taahhüdünde bulunabileceği değerlendirilmekteydi. Bu değişiklikten öncesi için bkz. Necmeddin M. Berkin, *Tatbi-katçılara İcra Hukuku Rehberi*, İstanbul 1980, s. 309; Uzel, s. 717; Uyar/Uyar/Uyar, s. 2121.

⁴² Bu düzenleme bir görev normu niteliğini taşımaktadır. İcra dairesi, tarafların menfaatlerinin korunması için muhafazası çok masraflı ya da kıymeti süratle düşen malların satışı bakımından takdir hakkını kullanmak zorundadır. (Pekcanıtez/Meriç, s. 240).

⁴³ Muhafazası masraflı ya da kıymeti süratle düşen hacizli mallar hakkında bkz. Tuğçe Arslanpınar Tat, "Vaktinden Evvel Satış", *TBB Dergisi*, 2020 (151), s. 216.

⁴⁴ Seda Özmumcu, *Cebri İcra Hukukunda Pazarlık Suretiyle Satış*, İstanbul 2005, s. 268.

⁴⁵ Arslanpınar Tat, s. 209.

⁴⁶ Özmumcu, s. 269 vd.

dahi icra memurunun satışı gerçekleştirebileceğinin kabulü gerekir. İcra memuru tarafından satış yapıldığı takdirde, satış sonucunda elde edilen paranın alacaklıya ödenmesi bakımından borçlunun taksitle ödeme taahhüdünün bir etkisi olup olmayacağının da değerlendirilmesi gerekir. Kanatımızca burada da para haczi bakımından varılan sonuç kıyasen uygulanmalıdır.⁴⁷ Diğer bir deyişle, borçlu tarafından ödeme tahhüdünde bulunduktan sonra menfi tespit davası ve istirdat davası açılarak alacak çekişmeli hale getirilmiş ise taahhüt süresince icra veznesindeki paranın tamamının alacaklıya ödenmemesi gerekir.

Borcun taksitle ödenmesi teklifinin satış talebine kadarki kesit ile sınırlandırılmasının sebebinin, satış istenmesinden sonra borçlunun taksitle ödeme taahhüdünde bulunarak açık arttırmaya engel olması ve alacaklının haklarını zarara uğratmasının önlenmesi olduğu ifade edilmiştir.⁴⁸ İsviçre’de ise borcun taksitle ödenmesi teklifinin alacaklının satış talebinden önce değil bilâkis satış talebinden sonra ve en geç satışın yapılmasına kadar yapılması gerekmektedir.⁴⁹ İsviçre’de aynı zamanda alacaklının hacizden sonra taşınırlarda en az bir ay en fazla altı ay, taşınmazlarda en az altı ay en geç iki yıl içerisinde satış talebine bulunması gerekmektedir (SchKG, Art.116). Bununla birlikte icra organları için de düzenleyici süreler öngörülmüştür. Buna göre menkul ve alacakların satışının en fazla iki ay, taşınmazların satışının ise üç aylık süre içerisinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir (SchKG Art.122, 133). Ayrıca icra organları tarafından satışın yapılamayacağı bir zaman dilimi de öngörülmüştür. Bu süre satış talebinden itibaren başlamak üzere taşınırlarda on gün, taşınmazlarda ise bir ayardır. Bu düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere alacaklının haciz talebinden sonra satış talebinde bulunabilmesi için belirli sürelerin geçmesi, satışın gerçekleşmesi için de satış talebinden itibaren belirli sürelerin geçmesi aranmaktadır (SchKG Art.122, 133). Dolayısıyla borçlunun gerek haciz ile satış talebi arasında geçen sürede düşünmek, gerekse satış talebinden sonra taksitle ödeme teklifinde bulunmak bakımından yeterli bir süresi vardır. Hatta borçluya satış talebinin ve satış ilânının bildirilmesi ile taksitle ödeme yoluna başvuruyla baş vurabileceği de açıkça hatırlatılır.⁵⁰ Borçlu

⁴⁷ bkz. yuk. II. A

⁴⁸ Muşul, C.II, s. 1052.

⁴⁹ BSK SchKG I- Suter, Art 123, Kn. 11-12; KUKO- SchKG, Rüetschi, Kn. 7.

⁵⁰ BSK SchKG I-Suter, Art 123, Kn. 8; KUKO- SchKG, Rüetschi, Kn. 6.

taksitle ödeme teklifinde bulunmak için adeta teşvik edilmektedir. İcra ve İflâs Kanunu'numuzda göre ise alacaklının hacizden sonra satış talebinde bulunması için belirli bir süre beklemesini gerektiren bir düzenleme bulunmadığından, haczin yapılmasından sonra, hatta aynı gün içerisinde bile, alacaklı satış talebinde bulunabilmektedir. Bu koşullar altında yeteri kadar malı haczedilmiş bulunan borçlunun borcun taksitle ödenmesi tahhüdünden yararlanabilmesi aslında biraz tesadüfe kalmıştır.⁵¹ Çünkü alacaklı satış talep ettiğinde borçlunun taksitle ödeme taahhüdünde bulunması sonuç vermeyecektir. Oysa borcun taksitle ödenmesi hem borçlu hem de alacaklı için son derece avantajlı bir yoldur. Bu yola başvurma imkânı ise satış talebinden önce yapılması zorunluluğu nedeniyle oldukça sınırlandırılmıştır. Kanaatimizce bu hususta bir düzenleme yapılarak, borçlunun taksitle ödeme tahhüdünde bulunması bakımından alacaklının satış talebinde bulunması esas alınarak, satış talebinden itibaren bir ay gibi bir süre belirlenerek borçlunun haciz tarihinden bu süreye kadarki süre içerisinde taksitle ödeme taahhüdünde bulunmasına imkân vermek gerekir.

2) Alacaklının Satış Talebini Geri Alması Veya Satışın Düşmesi

Alacaklının satış talebini geri almış bulunması halinde borçlunun taksitle ödeme taahhüdünde bulunup bulunamayacağı bakımından da İcra İflâs Kanunu'muzda bir açıklık yoktur. Alacaklı satış aşaması süresince satış talebini herhangi bir sebep göstermeden bir defaya mahsus olarak geri alabilmektedir. Alacaklının satış talebini geri alması ile ortada geçerli bir satış talebi de kalmayacağından borçlunun taksitle ödeme taahhüdünde bulunabileceğinin kabulü gerekir. Bu durumda hacizler de devam ettiği için borçlunun taksitle ödeme taahhüdünde bulunmasına bir engel bulunmamaktadır. Bu sonuç, alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesinin de bir gereğidir. Bu durumda taahhüt süresince satış talebi işlemeyecek, taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi halinde alacaklı satış talebinde bulunabilecektir.⁵² Alacaklının satış talebinde bulunmak bakımından süresi borçlunun

⁵¹ İlhan Postacıoğlu, İcra Hukuku Esasları, İstanbul 1982, s. 446; Ansay, s. 132, dn. 186; Uyar/Uyar/Uyar, s. 2121; Uzel, s.717.

⁵² İsviçre'de uygulamada taksitlerden birinin gecikmeli olarak ödenmesinin icra memurunca tolare edilebileceği ileri sürülmüş, bu durum icra memurunun kendiliğinden sözleşmeye müdahale etme yetkisinin kullanımı olarak yorumlanmıştır (KUKO SchKG- Rüetschi, Art. 123, Kn. 21).

taahhüt anına kadar geçen sürenin, satış süresinden düşülmesi ile hesap edilmelidir.⁵³ Örneğin haczin yapılmasından bir ay sonra alacaklı satış talebinde bulunmuş, bundan onbeş gün sonra satış talebini geri almış ise borçlu taksitle ödeme taahhüdünde bulunabilecektir. Borçlu ikinci taksidi süresinde ödememişse, alacaklının mahcuz mal bakımından kalan satış isteme süresi işlemeye başlayacaktır. Kalan süre hesaplanırken taksitle ödeme taahhüdünden önceki bir aylık süre ve satış talebinin geri alınmasından borçlunun taahhütte bulunmasına kadarki sürenin toplamı, taşınır için altı aylık, taşınmazlar için ise bir yıllık süreden düşülerek belirlenecektir.

Alacaklının geçerli bir satış talebi üzerine icra memuru tarafından açık arttırma yoluyla satış için gerekli hazırlıklara başlanır. Taşınır ve taşınmazlar için yapılacak ikinci arttırmada alıcı çıkmaz ya da Kanun'un aradığı koşullarda pey ileri sürülmezse satış talebi düşer (m.115, 129). Bu durumda alacaklının yeniden satış talebinde bulunması gerekmektedir. Satış talebinin düşmesinden sonra borçlu taksitle ödeme taahhüdünde bulunmak isterse, buna da imkân tanımak gerekir. Zira borcun taksitle ödenmesi hacizli malın yeniden satışa çıkarılması ve satış için yeniden masraf yapılmasına nazaran, hem alacaklı hem de borçlunun menfaatlerine daha uygun olacaktır. Ancak yeri gelmişken belirtelim ki, borçlunun hacizli mallarından bir kısmı satılmış, bir kısmı için satış talebi düşmüş ise, borçlunun taksitle ödeme tahhüdünde bulunabilmesi için, satışı yapılamayan hacizli mallarının taahhüt edilecek borç miktarını karşılamaya yetmesi gerekir. Taşınmazlarda, tamamlayıcı arttırmada (m. 133) satış bedelinin ödenmesi halinde de satış talebi düşeceğinden, borcun taksitle ödenmesi taahhüdü bakımından aynı sonuca varmak gerekir.

⁵³ Yargıtay'ın satış talebinin geri alınmasından sonra satış isteme süresinin en baştan itibaren yeniden işlemeye başlayacağına ilişkin bazı kararlar için bkz. 19. HD, 13.11.2008, 7413/10955; 16.09.2004, 11832/8799; 17.04.2003, 671/4070; 30.04.2002, 1601/3254 (E-uyar). Bu yaklaşım Kanundaki sürelerin kesin olarak düzenlenmesi ve satış isteme süresinin en baştan itibaren yeniden işlemesi halinde alacaklıya satış isteme süresini dilediği gibi uzatmak yetkisini tanımak anlamına geleceği gerekçesi ile doktrinde haklı olarak eleştirilmiştir (Kuru, El Kitabı, s. 608; Adnan Deynekli/Sedat Kısa, Hacizde ve İflasta Sıra Cetveli, 3. Bası, Ankara 2005, s. 141; Mine Erturgut, İcra ve İflas Hukukunda Menkullerin Paraya Çevrilmesi, Ankara 2000, s. 76; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 210; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 287, Baki Kuru, İcra ve İflâs Hukuku, C.II, İstanbul 1990, C.II, s. 1184). Aynı yönde bkz. Kuru, El Kitabı, s. 608; Özmumcu, s. 18.

C) Borcun Dörtte Birinin Taahhüt Anında Ödenmiş Olması

Borcun tamamını karşılamak değerdeki malı haczedilmiş borçlunun taksitle ödeme taahhüdünün geçerli olabilmesi için taksitlerden birinin derhal ödenmesi kalan taksitlerin ise en fazla üç taksitte ödenmesi gerekir (m. 111/II).⁵⁴ İsviçre’de de borçlunun ödeme kabiliyeti ile orantılı olan borcunu taksitle ödeme teklifinin icra dairesi tarafından kabul edilerek bağlayıcı hale gelmesinin koşullarından birisi ilk taksidin derhal ödenmesidir.⁵⁵ Ancak derhal ödenecek miktarın borcun dörtte birine karşılık gelmesi gibi bir koşul aranmadığı gibi, kalan borcun üç taksitte ödenmesi gibi bir zorunluluk da öngörülmemiştir. Taksitle ödeme teklifinin, hacizli malın satışını en fazla on iki ay ertelleyebileceği düzenlendiğinden, borçlunun taksitle ödeme teklifindeki taksit sayısı da on iki ayla sınırlı olabilecektir. Birinci sıradaki alacaklar bakımından ise satışın en fazla 6 ay süreyle ertelenmesine izin verilmiştir (SchKG Art. 123). Ancak hukukumuzda İcra ve İflâs Kanunu’nun 111. maddesine göre, borca yetecek miktardaki malı haczedilmiş olan borçlunun taksitle ödeme taahhüdünün geçerli olabilmesi için borcun dörtte birinin icra dairesine taahhüt anında ödenmesi gereklidir.

1) Borç Miktarının Belirlenmesi

Borçlunun taahhüdünün sonuçları ile bağlı tutulabilmesi için taahhüt miktarının belirli olması gerekir. Taahhüt miktarının belirlenmesinde toplam borç miktarının, işleyen ve işleyecek faizin, vekâlet ücretinin, icra harç ve giderlerinin de dikkate alınması gerekir.⁵⁶ Borcun taksitle ödenmesi taahhüdü maddî hukuk bakımından borcun tecili anlamına gelmediğinden, taahhüt süresinde işleyecek faiz de talep edilebilecektir. Bu nedenle faizin hesaplanmasında taahhüt tarihine kadar işleyen faiz ile taahhüt tarihi ile son ödeme tarihi arasındaki faiz miktarlarının da dikkate alınması gerekir.⁵⁷ O halde borçlunun taah-

⁵⁴ Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 215.

⁵⁵ SK SchKG-Schlegel/Zopfi, Art. 123, Kn.6-7; BSK SchKG I- Suter, Art. 123, Kn. 13; Spühler, s.176; KUKO SchKG-Rüetschi, Art. 123, Kn.8.

⁵⁶ Üzel, s. 721-722. İsviçre’de de taksitlere esas olacak borç miktarlarının hesaplanmasında faizler ile masrafların eklenmesi gerekir (SK SchKG-Schlegel/Zopfi, Art. 123, Kn.8; KUKO SchKG-Rüetschi, Art. 123, Kn. 11; BSK SchKG I- Suter, Art. 123, Kn. 17).

⁵⁷ Taahhüdü ihlâl suçunun oluşması bakımından da borcun tüm fer’ileri ile belirlenerek taahhüt tutanağında yer alması gerekir. Nitekim Yargıtay 12. Hukuk

hüt anında dörtte birini ödemesi gereken borç miktarı, yalnızca takip talebinde ya da ödeme emrinde gösterilen miktar ile sınırlı değildir. Ödenmesi gereken borcun tüm fer'ileri ve takip giderlerinin eklenmesi ile belirlenmesi ve ödenecek taksitlerin de belirli olması gerekir.⁵⁸

2) Takibin Yabancı Para Alacağı Olarak Başlatılması Halinde Ödeme Taahhüdü

Alacaklının alacağı yabancı para cinsinden ise, bu durumda takip talebinde alacağının takip veya fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden ödenmesini talep edebilir.⁵⁹ Alacaklı takip talebinde yabancı paranın fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden tahsilini talep etmiş olsa dahi alacaklı ile borçlu Türk parası üzerinden anlaşma yaparsa yabancı para alacağı Türk Lirasına dönüşür.⁶⁰ Bu ihtimal taksit sözleşmesi bakımından geçerli olabileceksa de borçlunun taksitle ödeme taahhüdünde bulunması halinde aynı sonuca varmak mümkün değildir. Aksi takdirde alacaklı tarafından kullanılan seçim hakkının borçlu tarafından etkisiz hale getirilmesi söz konusu olacaktır. O bakımından kanaatimizce alacaklının takip talebinde fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden tahsili talebi varsa, borçlunun yabancı para cinsinden hesaplanacak faiz ve icra giderlerinin de eklenerek hesap edilecek şekilde borcun dörtte birinin taahhüt anındaki Türk Lirası cinsinden tutarının ödenmesi; taksitlerin ise ödeme tarihlerindeki kur üzerinden belirlenerek ödenmesi gerekir. Bu durumda her taksit yabancı para cinsine göre belirlendiği ve yabancı para cinsi olarak eşit miktarda ödendiği için kur farkı dolayısıyla Türk Lirası cinsinden her ay farklı miktarlarda yapılacak ödemeler taksitler arasında eşitsizlik olduğu anlamına gelmemelidir. Taksitlerin doğrudan yabancı para cinsinden ödenmesi düşünü-

Dairesi'nin de bu yöndeki bir kararı şöyledir: "...somut olayda sanık tarafından verilen taahhüdün tarihinin gösterilmediği, taahhüt tarihine kadar işleyen faiz ile taahhüt tarihi ile son ödeme tarihi arasındaki faiz miktarlarının belirli olmaması nedeniyle taahhüdün geçerli olmadığı anlaşılmakla, sanığın üzerine atılı suçun unsurlarının oluşmaması nedeniyle beraatine karar verilmesi gerekmektedir". 12. HD, 21.09.2020, 3899/7280 (Kazancı İçtihat Bankası).

⁵⁸ Uzel, s. 721-722.

⁵⁹ Yabancı para alacağının Türk Lirasına çeviri zorunluluğu maddî hukuka birçok yönden kaçınılmaz bir müdahaledir. Bu konuda bkz. Hakan Pekcanıtez, *Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukunda Yabancı Para Alacaklarının Tahsili*, 3. Bası, Ankara 1998, s. 160 vd.

⁶⁰ Kuru, *El Kitabı*, s. 612. HGK 02.02.2011, 12/686-25 (E-Uyar).

lebilecekse de, borçlunun taahhüt ettiği taksitleri icra dairesinin hesap numarasına ödemesi gerekliliği ve icra dairelerinin de ödemeleri Türk Lirası cinsinden hesaplarına kabul etmeleri karşısında bugün için taksitlerin doğrudan yabancı para olarak ödenmesi mümkün değildir.⁶¹

D) Kalan Borcun Dörtte Birinden Az Olmayacak Şekilde Aydan Aya ve En Geç Üç Ay İçerisinde Taksitler Halinde Ödenecek Olması

Borçlunun taahhüt anında borcun tamamının dörtte birini peşin ödedikten sonra kalan üç taksidi de en geç üç ay içerisinde ödemesi gerekmektedir. Aydan aya ödenecek üç taksidin de eşit olmasının gerekip gerekmediği hakkında İcra ve İflâs Kanunu'nda bir açıklık yoktur. Bir görüşe göre kalan üç taksidin eşit olarak ödenmesi gerekirken,⁶² diğer bir görüşe göre ise borcun tamamının dörtte biri peşin olarak ödendikten sonra kalan taksitlerin eşit olması zorunlu değildir.⁶³ Diğer bir deyişle taksitlerin borcun dörtte birinden az olmaması koşulu, işin doğası gereği son taksit bakımından geçerli değildir. Son taksit borcun dörtte birinden az olsa dahi taahhüdün geçerli olduğunun kabulü gerekir. Kanaatimizce de borçlunun taksitle ödeme taahhüdünde bulunurken taahhüt ettiği son taksit borcun dörtte birinden daha az olsa bile bu taahhüdün geçerli olduğu sonucuna varmak gerekir. Zira son taksitle gelene kadar borçlu zaten borcun önemli bir kısmını ödemiş olacaktır. Alacaklının alacağına taksitler halinde kavuşması ve bu süreçte de alacağının garanti altında olması; borçlunun ise değerinden daha düşük bir bedelle hacizli mallarının satışına ve ayrıca satış masraflarına katlanmaksızın borcunu ödemesi her iki tarafın da menfaatine en uygun çözüm şeklidir.

Diğer taraftan kanaatimizce borcun taksitle ödenmesi taahhüdünün dört taksit ve üç aylık süre ile sınırlandırılması, bu kurumun neredeyse uygulanamaz hale gelmesine sebebiyet vermektedir. İsviçre'de takip konusu borcun taksitle ödenmesi, borçlunun icra dairesine adeta

⁶¹ Borçlu (m. 111 hükmü uyarınca) taksitlerden birini veya bir kısmını iyiniyet kurlarına aykırı olmamak kaydıyla yabancı para olarak ödeyebilmelidir. (Pekcanitez, s. 167)

⁶² Muşul, C.II, s. 1053.

⁶³ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, 208; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 279.

proje gibi bir teklif sunması, kaynakları ve ödeme gücü hususunda icra memurunda kanaat uyandırması ve icra memurunun bu teklifi uygun bulması ile mümkündür. İcra memuru taksitle ödeme teklifini olduğu gibi kabul edebileceği gibi, kendisi doğrudan müdahale ederek taksitleri ve miktarlarını belirleme yetkisine de sahiptir.⁶⁴ Alacaklı ve borçlunun durumuna göre icra memuru borcun daha az sayıda ama daha yüksek miktarlarla taksitler halinde ödenmesine karar verebilir. İsviçre hukukunda da taksitlerin aydan aya ödenmesi daha uygun olmakla birlikte teklifin icra memuru tarafından kabul edilebilmesi için böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır. Ancak doktrinde her halükârda ödemelerin belirli periyodlar şeklinde yapılması gerektiği kabul edilmektedir.⁶⁵ İcra memuru tarafından kabul edilen, uygun taksitler halinde ödeme teklifi bağlayıcı hale geldikten sonra hacizli malların satışı en fazla on iki ay süre ile ertelenmektedir. Birinci sıradaki alacaklar bakımından bu süre daha da kısaltılarak altı ay ile sınırlandırılmıştır. İlk taksidin de derhal ödeneceği dikkate alınarak borçlu on üç, birinci sıradaki (m. 206'daki sıraya benzer şekilde) alacaklar bakımından ise yedi taksitle borcunu ödeme imkânına sahiptir.⁶⁶ Taksitlerin eşit olması gibi bir zorunluluk da bulunmamaktadır.⁶⁷ Kanaatimizce İcra ve İflâs Kanunu'ndaki sürenin belirlenmesinde, Kanun'un hazırlandığı dönemin koşullarına göre ve sistematığı içerisinde satış sürecinin dört ayda tamamlanmış olacağı dikkate alınmış (m. 112, 123); borçlunun taksitle ödeme taahhüdü bulunduğu anda alacaklının hacizli malların satışı kadarki zaman dilimi içerisinde alacağına kavuşması sağlanmak istenmiştir. Ancak günümüz koşullarında bu sürenin yeniden gözden geçirilerek uzatılması uygun olacaktır. Zira ihalenin feshinin istenmesi halinde icra veznesindeki para alacaklıya ödenmediğinden (m. 134, f.5), ihalenin feshi hakkında kararın kesinleşmesi ise her halükârda dört aydan fazla olacağından, borcun taksitle ödenmesi taahhüdünde bulunacak borçluya daha uzun taksitler halinde borcunu ödeme imkânı tanınması uygun olacaktır. Kanaatimizce bu kurumun etkin uygulanabilmesi için icra memuru-

⁶⁴ İsviçre hukukunda icra memurunun karar verme süreci Entscheidverfahren olarak ifade edilmiştir (KUKO SchKG- Rüetschi, Art.123, Kn. 6)

⁶⁵ SK SchKG- Schlegel/Zopfi, Art. 123, Kn. 10; KUKO SchKG- Rüetschi, Art.123, Kn.8; BSK SchKG I- Suter, Art. 123, Kn. 19.

⁶⁶ BSK SchKG I- Suter, Art. 123, Kn. 13; KUKO SchKG- Rüetschi, Art.123, Kn.8; Amon/Walther, §27, Kn.20.

⁶⁷ KUKO SchKG- Rüetschi, Art.123, Kn. 12.

na mehzaz kanundaki gibi bir yetki tanınarak alt ve üst sınırı belirleme yetkisinin verilmesi ve her halükârda taksit sürelerinin en az altı ay en fazla bir yıl olarak yeniden düzenlenmesi gerekir.

III- Borcun Taksitle Ödenmesi Tahhüdünün Rehnin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip Bakımından Uygulanması

A) Genel Olarak

İcra ve İflâs Kanunu'nun 111. maddesinin üçüncü fıkrasında 4949 sayılı Kanun ile düzenlenen *"borcun taksitlendirilmesi için icra dairesinde yapacakları sözleşme veya sözleşmelerin devamı süresince 106 ve 150/e maddelerindeki süreler işlemez"* cümlesinin eklenmesi ile birlikte rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte borcun taksitle ödenmesinin mümkün olup olmadığı konusunda herhangi bir tereddüt kalmamıştır. Söz konusu değişiklikten önce İsviçre'de taksitle ödemeye ilişkin hükmün rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip bakımından da geçerli olduğu, bu atfın bizde unutulduğu ve bizde de aynı esasın kabul edilmemesi için bir sebebin olmadığı ileri sürülmüştü.⁶⁸ Bu görüşe karşı aksi yöndeki görüş ise taksitle ödeme hükümlerinin rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte uygulanamayacağı yönündeydi.⁶⁹ Yapılan değişiklik ile rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte de artık borçlunun rehinli malın satışından önce taahhüdünü icra dairesine bildirmesi mümkündür. Bu noktada rehinli malın değerinin alacağın tamamını karşılıyor olması halinde herhangi bir hukukî problem yoktur.⁷⁰ Hatta borcun taksitle ödenmesi tahhüdünün yalnızca bu durum ile sınırlı olduğu dahi düşünülebilir. Ancak bu sınırlayıcı yorum hem hükmün getiriliş amacına hem de tarafların menfaatlerine uygun düşmeyecektir. Bununla birlikte rehinli malın değerinin alacağın tamamını karşılamaması halinde ya da aşan kısım bakımından borçlunun yeteri kadar malının haczedilmemiş olması halinde taksitle ödeme taahhüdünün nasıl yapılacağı sorun oluşturur.⁷¹ Çünkü borçlu, borcun taksitle öden-

⁶⁸ Ansay, s. 182; Burhan Gürdoğan, Türk-İsviçre İcra ve İflâs Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi, Ankara 1967, s. 43; Aşık, s. 106.

⁶⁹ Postacıoğlu, s.581, dn. 24; Berkin, Rehber, s. 389, dn. 2.

⁷⁰ Rehinli malın değerinin belirlenmesinde, hacizli taşınır ve taşınmazlar bakımından olduğu gibi satıştan önce yapılan kıymet takdiri esas alınacaktır.

⁷¹ Aşık, s. 107. Alacağın rehinle karşılanmayan kısmı için haciz yoluna başvurmak isteyen rehin alacaklısı takip sonuna kadar bekletilecek olsaydı, sonunda adi alacaklılardan daha kötü bir duruma düşebilirdi. Geçici rehin açığı belgesi böyle bir sonucun ortaya çıkmasını engellemek amacıyla 150/f maddesi ile kabul edilmiştir

mesi taahhüdünü yalnızca rehinle karşılanan kısım bakımından değil borcun tamamı bakımından gerçekleştirmektedir. Taahhüt anında borç, alacaklının takip talebi ile talep ettiği kısım ve fer'ileri de dikkate alınarak hesaplanacak ve borçlu hesaplanan borcun dörtte birini icra dairesine ödeyecektir. Eğer rehni aşan kısım bakımından alacaklı henüz bir haciz talebinde bulunmamış ise, alacaklının da menfaatine uygun bir çözüm üretilmelidir. *Aşık*, böyle bir ihtimalde, borçlu rehinle karşılanmayan kısma yetecek miktar için diğer malların haczedilmesine rıza gösteriyorsa, borçlunun taksitle ödeme taahhüdünün icra dairesince uygun bulunması gerektiğini ileri sürmüştür.⁷² Kanaatimizce taksitle ödeme taahhüdünde bulunurken borçlunun rehni aşan kısım bakımından teminat göstermesi ya da bu kısmı taahhüt anında peşin olarak ödemesi tarafların menfaatlerine uygun bir çözüm olacaktır.⁷³ Zira haciz borçlunun muvafakatine bağlı bir icra takip işlemi olmadığı gibi, borçlunun hacze önceden muvafakat vermiş olması, haczin konulmuş olduğu anlamına gelmeyeceğinden alacaklı bakımından yeterli bir koruma da sağlanamamış olacaktır. Ancak borçlunun rehni aşan kısmın tamamını ödemesi halinde taahhüt anında ve devamındaki taksitlerin ödenen miktar düşülerek hesaplanması gerekir. Zira, ödenen miktar kadar borç sona ermiştir ve rehin de geri kalan alacağı karşılar nitelikte ise hem taksitle ödeme taahhüdünün koşulları gerçekleşmiş olur hem de taksitle ödeme taahhüdü kalan borç miktarı esas alınarak yapılır. Taksitle ödeme taahhüdünün etkisi gereğince rehinli mallar bakımından m. 150/e'deki satış isteme süresi işlemez.⁷⁴

(Ali Cem Budak, *İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip*, 3. Bası, İstanbul 2010, s. 19; Nurdan Korkmaz, *Rehin Açığı Belgesi*, İstanbul 2019, s. 190-191). Ancak geçici rehin açığı belgesi, satış talebinden sonra yapılan kıymet takdirinin kesinleşmesi halinde talep edilebildiğinden, borcun taksitle ödenmesi taahhüdü anında alacaklının elinde geçici rehin açığı belgesi bulunmadığı varsayılmıştır. r yıl olarak yeniden düzenlenmesikkında bkz. Korkmaz, s. 200-201. rsayılmıştır. in kesinleşmesi har yıl olarak yeniden düzenlenmesikkında bkz. Korkmaz, s. 200-201. rsayılmıştır. in kesinleşmesi halinde talep edilebileceğinde Taşınır rehni bakımından kıymet takdirinin yapılma anı hakkında bkz. Korkmaz, s. 200-201.

⁷² *Aşık*, s. 107. Yazar burada ayrıca önce rehne müracaat kuralı bakımından da bir değerlendirme yaparak, rehinli mal satılmadan borçlunun diğer mallarına müracaat edilmesi söz konusu olmadığından m. 45'in dolanılması anlamına gelmeyeceği sonuna varmıştır. (*Aşık*, s. 107).

⁷³ Borçlunun yeteri miktardaki malının hacizli olması koşulu da, esasen alacaklının alacağının teminat altında olduğunu ifade eder (Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 278).

⁷⁴ Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 215.

B) Rehinli Malın Üçüncü Kişiye Ait Olması

Taşınır rehnine konu olan malın veya ipoteğe konu taşınmazın mutlaka borçlunun mülkiyetinde olması gerekmediğinden (TMK m. 881, II, m. 149, 149/b) üçüncü kişilerin borçlu lehine teminat olarak gösterdikleri bir rehin söz konusu olduğunda asıl borçlu ile üçüncü kişi arasında zorunlu takip arkadaşlığı olduğu kabul edilmektedir.⁷⁵ Asıl borçlu ile rehin veren üçüncü kişi aleyhine başlatılan takipte, borçlunun m. 111 çerçevesinde borcun taksitle ödenmesi taahhüdünde bulunması bakımından Kanun'da açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, buna engel bir durum da bulunmaktadır. İsviçre hukukunda da Kanun'da açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte üçüncü kişi rehlinin söz konusu olduğu durumlarda da borcun taksitle ödenebileceği, borçlunun taksitle ödeme teklifinin icra memuru tarafından kabul edilerek bağlayıcı hale gelmesi ile üçüncü kişiye ait rehinli malın satışının da erteleneceği kabul edilmektedir.⁷⁶ Hukukumuz bakımından da taksitle ödeme taahhüdü süresince icra muameleleri duracağından ve rehinli malın satışı yapılamayacağından, borçlunun taahhüdünün zorunlu takip arkadaşı olan rehin veren üçüncü kişi bakımından sonuç doğuracağı kabul edilmelidir. Buna karşın taahhüdün ihlali bakımından cezai sorumluluğun yalnızca taahhüt borçlusu bakımından doğacağına da tereddüt etmemek gerekir.

IV- Konkordato Mühletinin ve İflâsın Borcun Taksitle Ödenmesi Taahhüdüne Etkisi

Borçlu hakkında konkordato mühleti verilmesi, kural olarak borçlunun tasarruf yetkisini kısıtlamaz. Borçlunun tasarruf yetkisindeki kısıtlama ancak mahkemenin bu yönde vereceği bir karar ya da kanundan ötürü (m. 297/II) söz konusu olmaktadır.⁷⁷ Her ne kadar hakkında mühlet kararı verilmiş olan borçlunun kural olarak tasarruf yetkisi devam ediyorsa da borçlunun mühlet kararı verilmesinden

⁷⁵ İpoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte zorunlu takip arkadaşlığında örneğin mirasçılar arasındaki zorunlu takip arkadaşlığında olduğunun aksine, bu kişilerin birlikte hareket etmelerini zorunlu kılan bir takip arkadaşlığı şeklinde anlaşılması gerekir (Budak, s. 106)

⁷⁶ SK SchKG- Schlegel/ Zopfi, Art. 123, Kn. 754; BSK SchKG I- Suter, Art. 123, Kn. 34.

⁷⁷ Cemil Simil, Konkordato Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları, İstanbul 2020, s. 108 vd.

sonra taksitle ödeme taahhüdünde bulunması mümkün olmadığı gibi gerekli de değildir. Mümkün olmaması konkordatoda alacaklılar arasında eşitlik ilkesinin bir gereğidir. Bu ilke gereğince borçlu, mühlet içerisinde konkordatoya tabi borçları ödeyememekte, konkordatonun tasdiki ile birlikte borçlarının tamamını konkordato projesine göre ödemektedir.⁷⁸ Konkordatoda mühlet kararının verilmesi ile birlikte, borçluya karşı başlatılan takipler satış yapılmadıkça duracağı ve yeni takip yapılamayacağı için m. 111 hükmünün uygulanmasına gerek bulunmamaktadır (m.288/I, 294/I).⁷⁹ Rehinli alacaklar bakımından takip yasağı bulunmasa da mühlet içerisinde rehinli malların satışı istenemeyeceğinden yine m. 111 hükmü uygulama alanı bulmayacaktır. Mühlet kararı verilmesinden önce şayet borçlu borcun taksitle ödenmesi taahhüdünde bulunmuş ise, borç konkordatoya tabi olduğu takdirde borçlunun ödeme taahhütlerini yerine getirmesi mümkün olmayacaktır. Ancak hakkında mühlet kararı verilmiş olması, taahhüdü ihlâl nedeniyle borçlunun cezalandırılmaması bakımından da makbul bir sebep teşkil edecektir (m. 340). Hatta borçlunun taksitle ödeme taahhüdü nedeniyle konkordatoya tabi bir borç için ödeme yapması halinde alacaklılar arasında eşitliği bozduğu sonucuna varılabilir. Bu sonucun yalnızca konkordatoya tabi adi alacaklar ve rehinli alacaklar bakımından ortaya çıktığını da kabul etmek gerekir. Diğer bir deyişle takip yasağı bulunmayan işçi alacakları bakımından başlatılan takip-te, hacizden sonra borçlu borcun taksitle ödenmesi taahhüdünde bulunmuş daha sonra hakkında mühlet kararı verilmiş ise, bu durumda taahhüdü ile bağlı kalmaya devam edecektir. Bu örnek bakımından hakkında mühlet kararı verilmiş olması, taahhüdü ihlâl suçunun oluşması bakımından makbul sebep oluşturmaz.

Konkordato mühletinin kaldırılması halinde ise alacaklılar takiplere kaldıkları yerden devam edebileceklerinden, hakkında iflâs kararı

⁷⁸ Müjgan Tunç Yücel, Kesin Mühletin Alacaklılar Bakımından Sonuçları, İstanbul 2020, s. 9; Sümer Altay/ Ali Eskiocak, Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku, İstanbul 2019, s.177-178. Bu yasağın istinaları hakkında bkz. Serdar Kale, Yeni Konkordato Hukuku-7101 ve 7155 sayılı Kanunlarla Değişik İcra ve İflâs Kanunu m. 285-309 Şerhi, Ankara 2019, s. 333; Ali Cem Budak/ Müjgan Tunç Yücel, Özbek-Konkordato Şerhi, m. 288, Kn.1.

⁷⁹ Mühlet kararından önce satış yapılmış ve bedeli icra veznesine girmiş ise veyahut borçluya ait bir paraya haciz konulmuş ise bu paranın takip alacaklısına ödenmesi gerekir. Simil, s. 144-145.

verilmedikçe borçlunun taahhüde konu taksitlerini ödeyebilmesi ve bu süreçte taahhüdün sonuçlarının da devam etmesi uygun olacaktır.⁸⁰

Mühlet içerisinde konkordato komiserinin izni ile yapılan işlemlerden doğan alacaklar ile 206. maddenin birinci sırasında yazılı imtiyazlı alacaklar haciz yoluyla takip başlatabilir ve bu takiplerde hacizli malların satışını da isteyebilirler.⁸¹ Bu alacaklıların başlattıkları icra takiplerinde de borçlu m. 111 çerçevesinde taksitle ödemeyi taahhüt edebilir ve taksitle ödemenin koşulları varsa, bu takipler bakımından da sonuçlarını doğurur.

Borçlu hakkında iflâs kararı verilmiş olması halinde ise, taksitle ödeme taahhüdüne göre ödenmemiş taksitlerin iflâstan sonra ödenmesi mümkün değildir. Ödeme taahhüdü öncesinde haciz konulmuş olan mallar iflâs masasına girer ve tasfiye usulüne göre alacaklılara dağıtılır.⁸² Dolayısıyla taahhüt alacaklısı, henüz ödenmemiş taksitleri iflâs masasından talep edemez. Bununla birlikte iflâs açıldığı anda icra veznesine girmiş ancak henüz alacaklıya ödenmemiş bir peşinat veya taksit bedeli varsa, bunun alacaklıya ödenmesi gerekir (m. 186, II).⁸³

V- Borcun Taksitle Ödenmesi Tahhüdünün İcra Takibine Etkisi

A) İcra Muamelelerinin Durması

Usulüne uygun şekilde yapılmış olan taksitle ödeme taahhüdü süresince icra takibi kendiliğinden durur. Ödeme taahhüdünün usulüne uygun olup olmadığını icra memuru tetkik edecektir. Burada icra memuru inceleme yaparken şekli bakımından koşulların yerine getirilip getirilmediğini dikkate alacaktır. Bu çerçevede yapacağı incelemede icra memuru borca yeter miktarda haczin gerçekleşip gerçekleşmediğini, borçlunun taahhüdünün m. 111/1-2'deki koşulları sağlayıp sağlamadığını ve ilk taksidin derhal ödenip ödenmediğini denetleme yetkisine sahiptir. *Berkin*, icra memurunun alacaklının zararına olacak şekilde yapılan bu taahhüddü reddetmek yetkisine sahip olduğunu

⁸⁰ Hakan Pekcanitez/Güray Erdönmez, 7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato, İstanbul 2018, s. 33, 69.

⁸¹ Takip yasağının söz konusu olmadığı alacaklar bakımından haciz yapılmış ise, satış isteme süreleri de işlemeye devam edecektir. (Cenk Akil, Sorularla Konkordato Hukuku, Ankara 2020, s.183; Serhat Sarisözen, Konkordato, Ankara 2020, s. 279)

⁸² SK SchKG-Schleger/Zopfi, Art.123, Kn. 20.

⁸³ KUKO SchKG- Rüetschi, Kn.24.

kabul etmiştir.⁸⁴ Yazar borçlunun borcun tamamını bir defada ödeyebilecek mali güce sahip olduğu halde, alacaklıyı üzmemek için borcunu taksitlendirme talebinde bulunmasını örnek göstermiştir. İsviçre’de borçlunun taksitle ödeme teklifi üzerine icra muamelelerinin kendiliğinden durması söz konusu değildir. Borçlu icra memurunu borcunu ödeyebileceği bakımından ikna etmelidir. Bu ikna faaliyeti bakımından borçlunun ödeme niyeti tek başına yeterli olmasa da tam olarak ispatı da gerekmemektedir.⁸⁵ Bu bakımından yaklaşık ispat (*Glaubhaftmachung*) ölçüsünün kabul edildiği söylenebilir. İcra memuru tarafında borçlunun taksitle ödeme teklifinin kabul edilmesi ile birlikte satış süresi taksitle ödeme süresi sona erene kadar uzamış kabul edilmektedir.⁸⁶ Alacaklı zaten satış talep ettiğinden, buradaki satış süresi icra organları bakımından öngörülen satış süresidir.

Borçlu ile birlikte borçlu olanlar bakımından taksitle ödeme taahhüdü kendiliğinden sonuç doğurmaz. Diğer bir deyişle taksitle ödeme taahhüdü müteselsil borçlulardan yalnızca talepte bulunan bakımından icra muamelelerinin durması etkisi doğuracaktır.⁸⁷ Mütelsil borçlulardan birinin ödeme yapması halinde, borcun tamamı ödenmedikçe, taahhütte bulunan borçlunun taksitleri ödemeye devam etmesi gerekir. Ancak taksit miktarları bakımından borçlunun sorumluluğu kalan borç ile sınırlıdır.⁸⁸

İcra dairesine yapılacak taahhüt beyanı üzerine bu hususların icra tutanağına geçirilmesi gerekir.⁸⁹ Bu tutanak, icra memuru tarafından borçlunun taahhüdünün Kanun’un aradığı koşullara uygun olarak yapıp yapılmadığına ilişkin değerlendirmenin denetlenmesine imkân verir. Haciz esnasında taahhüdün koşulları yerine getirilmiş ve henüz muhafaza yapılmamış ise, kanaatimizce taraf ve icra takip işlemleri yapılamayacağından alacaklı muhafaza talebinde bulunamayacak, bulunduğu takdirde bu talebi icra dairesince reddedilecektir. Nitekim

⁸⁴ Berkin, s. 125-126.

⁸⁵ Suter, Bassler Komm SchKG, Art. 123, Kn. 14; Jager/Walder/Kuche, Art 123, Kn. 5.

⁸⁶ Bu konuda daha detaylı bilgi için bkz. yuk. II.

⁸⁷ KUKO SchKG- Rüetschi, Art. 123, Kn. 5; SK SchKG-Schlegel/Zopfi, Art.123, Kn. 5; BSK SchKG I-Suter, Art. 123, Kn. 8.

⁸⁸ BSK SchKG I-Suter, Art. 123, Kn. 37.

⁸⁹ Berkin, s. 126; Aşık, s. 106. İcra memurunun tutanakta bulunması gereken imzası onu taraf haline getirmez.

Kanun'un lafzı da taraf veya icra takip işlemi bakımından bir ayırım yapılmaksızın borcun taksitle ödenmesi taahhüdünün *icra muamelesi-nin duracağını* öngörmektedir.⁹⁰

Kanun'da düzenlenen ve cebri icra sürecine etki eden talik hallerinin borcun taksitle ödenmesi taahhüdüne etkisinin de değerlendirilmesi gerekir. İsviçre'de talik halleri devam ettikçe satışın ertelenmesi süresi de erteleneceğinden, talik süresince borçlunun bir ödeme yapması zorunluluğu bulunmamaktadır.⁹¹ Ancak bu durumda da uzatılan süre dikkate alınarak taksitlerin ve ödeme tarihlerinin yeni duruma göre belirlenmesi gerekir. Ayrıca talik hallerinin müddetlerin etkisine hükmün burada da uygulanacağı kabul edilmektedir (SchKG Art.63).⁹² Türk hukuku bakımından da talik halleri süresince borcun taksitle ödenmesi taahhüdü ile ilgili olarak aynı sonuca varmak gerekir. Özellikle borçlunun ağır hastalığı, tutukluluk hükümlülük ve askerlik gibi talik hallerinde, borçlunun talik süresine denk gelen taksitleri ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ancak talik hali sona erdikten sonra taahhüdüne konu olan taksidin talikin bitiminden itibaren sonraki günde ödenmesi gerekir (m. 56). Borçlunun yakınlarından birinin ölümü halinde de taksit günü ölüm gününe denk gelirse ölüm günü ile beraber üç gün talik olunur. Talikin sonra ermesinden sonraki gün borçlunun ödeme yapması gerekir.

B) Satış İsteme Süresinin İşlememesi

Borçlunun taksitle ödeme taahhüdü süresince hacizli mallar bakımından satış isteme süresi işlemez.⁹³ Ancak alacaklı bakımından

⁹⁰ Muhafaza işlemlerinin durdurulmasına ilişkin talebin "İİK m. 111'deki taksit talebinin satışı durduracağı, muhafazayı durdurmayaacağı" gerekçesiyle İcra Müdürlüğü'nce reddedilmesi üzerine Yargıtay'ın kararına konu olan olayda da "maddede açıkça ...icra muamelelerinin duracağı" ifade edildiğinden, mahkemeye, şikâyetin kabulü ile icra müdürlüğünün yasaya aykırı işleminin iptali yerine, şikâyetin reddine karar verilmesi isabetsiz" olduğu sonucuna varılmıştır. 12. HD, 18.06.2007, 10027/12372 (Lexpera). Aynı yönde bkz. Uyar/Uyar/Uyar, s. 2126. Karş. Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 204.

⁹¹ KUKO SchKG-Rüetschi, Art.123, Kn.18; BSK SchKG I-Suter, Art. 123, Kn.28; Jaeger/Walder/Kull/Kottmann, SchKG-Art 123, Kn. 22-23.

⁹² SK SchKG - Schlegel/Zopfi, Art 123, Kn. 16; KUKO SchKG-Rüetschi, Art.123, Kn.18; BSK SchKG I-Suter, Art. 123, Kn.28; Jaeger/Walder/Kull/Kottmann, SchKG-Art 123, Kn. 22-23.

⁹³ Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 215; Muşul, C.II, s. 1051.

icranın durması, varsa hacze iştirak etmiş bulunan diğer alacaklılar bakımından bir etki etmeyecektir. Dolayısıyla hacze iştirak eden diğer alacaklılardan birisi hacizli malın satışını talep ederse, bu durumda taksitle ödeme taahhüdünün de hüküm ve sonuçlarının kendiliğinden ortadan kalkacağı ileri sürülmüştür.⁹⁴ Diğer bir deyişle taksitle ödeme taahhüdü yalnızca hangi alacaklı lehine yapılmış ise onun bakımından etki doğuracaktır.⁹⁵ Hacizli malın alacaklının talebi ile satışına sebebiyet vermemek için borçlunun hacze iştirak eden diğer alacaklılar bakımından da taksitle ödeme taahhüdünde bulunması gerekmektedir. Ancak borçlunun alacaklı satış talep etmeden haberdar olarak bundan yararlanması son derece güçtür. İsviçre’de borcun taksitle ödenmesi teklifinin satış talebinden sonra yapılabilmesinin bir sonucu olarak hacze iştirak eden alacaklı satış talep ettiğinde, borçlu o alacaklı bakımından da takibe etki ederek bir taksitle ödeme teklifinde bulunabilme imkânına sahip olmaktadır.⁹⁶

Taksitlerden birisinin zamanında ödenmemesi halinde icra muamelesi ve süreler kaldığı yerden işlemeye devam eder.⁹⁷ Taksitlerin üçüncü kişi tarafından ödenmesi halinde de taahhüt yerine getirilmiş sayılacaktır.⁹⁸ Satış isteme süresinin yeniden işlemeye başlaması için bir taksidin zamanında ödenmemiş olması yeterlidir. Satış isteme süresi taksidin ödenmemiş olmasının öğrenilmesinden değil, sürenin geçirilmiş olmasından itibaren başlayacaktır. Süresi geçtikten sonra taksidin ödenmesi halinde de alacaklı bakımından satış isteme süresinin işlemeye başlayacağını kabulü gerekir mi? Yüksek mahkeme kararlarına göre taksidin vadesinde ödenmemesi ile satış isteme süresinin işlemeye başlayacağı kabul edilmektedir.⁹⁹ Nitekim Kanun’un 111. maddesinin son fıkrasındaki *“taksitlerden biri zamanında verilmezse icra muamelesi ve süreler kaldığı yerden devam eder”* düzenlemesi karşısın-

⁹⁴ Kılıçoğlu, s. 114; Üstündağ, s. 102-103; Postacioğlu, s. 444-445.

⁹⁵ BSK SchKG I-Suter, Art. 123, Kn.8.

⁹⁶ BSK SchKG I-Suter, Art. 123, Kn.8.

⁹⁷ Özmumcu, s. 15.

⁹⁸ SK SchKG-Scheleger/Zopfi, Art. 123, Kn. 7.

⁹⁹ “...Ayrıntısı takip dosyasında bulunan belgelere göre 16/11/2015 tarihinde ödenmesi gereken taksitin gecikmeli olarak ödendiği, dolayısıyla 16.11.2015 tarihinden itibaren İİK’nın 111/son maddesine göre, İİK’nın 106. maddesindeki sürenin yeniden işlemeye başlayacağı ve bu maddede belirtilen 6 aylık satış talep etme süresi geçmekle İİK’nın 110. maddesi gereğince haczin kalktığına kabulü gerekir.” Antalya BAM 7. HD, 13.06.2019, 474/506 (Lexpera).

da aksi yönde bir sonuca ulaşmak da mümkün değildir. Benzer yaklaşım haciz bakımından da m. 78, f.2'de *alacaklıyla borçlunun icra daire-sinde taksit sözleşmeleri yapmaları halinde taksit sözleşmesinin ihlâlüne kadar geçen zamanın hesaba katılmayacağı* şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle alacaklının, haczin kalkması (ya da rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte takibin düşmesi) gibi bir sonucu önlemek için taksitlerden birisi zamanında ödenmezse geri kalan süre içinde satış talebinde bulunması gerekecektir. Borçlu bu durumda taksitleri ödemeye devam eder ve alacaklı da satış işlemlerine devam etmek istemezse, bu durumda tarafların bir taksitle ödeme sözleşmesi yapması uygun olacaktır.¹⁰⁰ Zira aynı takip içerisinde borçlu birden fazla kez taksitle ödeme taahhüdünde bulunamaz.¹⁰¹ Borçlu ayrıca taahhüt süresince taksitlerle ödediği miktarı geri isteyemez.¹⁰² Taraflar arasında yeni bir taksitle ödeme sözleşmesi yapılması halinde yapılacak sözleşmelerin toplam sürelerinin on yılı aşması halinde aştığı tarihten itibaren satış isteme süresi işlemeye devam eder.¹⁰³

VI- Borcun Taksitle Ödenmesi Tahhüdüne Aykırılığın Sonuçları

Geçerli bir borcun taksitle ödenmesi taahhüdüne aykırılık borçlunun tazyik hapsi ile cezalandırılmasını (m. 340) gerektirir.¹⁰⁴ İlgili

¹⁰⁰ Borçlu taksidi gecikmeli ödemek istese bile satışı durdurmaz ancak alacaklı buna muvafakat ederse, icra memurunun satış talebini geri alması uygun olur (Kuru, El Kitabı, s. 615; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s 319). Kanaatimizce burada alacaklının muvafakatının aranması taraflar arasında bir taksit sözleşmesine işaret eder. Borçlu taksidi ödeme gününden önce öderse bu ödeme geçerli kabul edilmeli, taahhüdü ihlâl etmiş sayılmamalıdır.

¹⁰¹ Amon/Walther, §27, Kn. 22; KUKO SchKG- Rüetschi, Art. 123, Kn. 22; Jaeger/Walder/Kull/Kottmann, Art. 123, Kn. 8. Bu doğrultudaki bir Federal Mahkeme kararı için bkz. BGE 88 III 20 E. 3.

¹⁰² Jaeger/Walder/Kull/Kottmann, Art. 123, Kn. 25; KUKO SchKG- Rüetschi, Art. 123, Kn. 22; Amon/Walther, §27, Kn. 22.

¹⁰³ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 206; Karş. Yıldırım/Deren Yıldırım, s. 214.

¹⁰⁴ Borcun taksitle ödenmesi taahhüdünün geçerli olması için tutanakta borçlunun ve icra memurunun imzasının bulunması gerekir. Bu konuya ilişkin bir kararında Yargıtay özetle: "İncelenen dosya içeriğine göre, borçlu sanık hakkındaki ... İcra Müdürlüğünün 2012/481 esas sayılı takip dosyasında, sanığın taahhüdünü içeren 28.11.2012 tarihli tutanağa ek yapılan dosya hesap özetinde icra memurunun imzasının bulunmaması sebebiyle taahhüt hukuken geçersiz olup, ihbarnamedeki düşünce bu sebeple yerinde görüldüğünden, Asliye Ceza Mahkemesi'nin 01.08.2014 tarih ve 2014/205 Değişik İş sayılı kararının 5271 sayılı CMK'nun 309. maddesi uyarınca bozulmasına, bu konuda CMK'nın 309/4-d maddesi gereğince

hükme göre 111. madde mucibince veya alacaklının muvafakatı ile icra dairesinde kararlaştırılan borç ödeme şartını makbul bir sebep olmaksızın ihlâl eden borçlu, alacaklının şikâyeti üzerine icra mahkemesi tarafından tazyik hapsi ile cezalandırılır.¹⁰⁵ Borçlunun cezalandırılabilmesi için bu taahhüdün bizzat kendisi tarafından yapılması gerekir. Vekili aracılığıyla yapılan taahhüt nedeniyle borçlu cezalandırılmaz.¹⁰⁶ Taksidin zamanında ödenmemesi alacaklının zarara uğraması bakımından yeterlidir.¹⁰⁷ Taahhüdü ihlâl suçunun oluşabilmesi için borçlunun sözleşme şartlarını veya taahhüt koşullarını makbul bir sebep olmaksızın ihlâl etmiş olması gerekir (m. 340).¹⁰⁸ Bu noktada özellikle Covid-19 salgın hastalık dönemindeki gibi fevkalâde hallerde tatili düzenleyen İİK m. 330 hükmünün değerlendirilmesi gerekir. Bu çerçevede örneğin 22.03.2020 gün ve 31076 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2279 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı’na göre, 22 Mart 2020 tarihinden 30 Nisan 2020 tarihine kadar taraf ve takip işlemleri yapılmadı, yeni icra takipleri alınamadı ve ihtiyatî haciz kararları icra ve infaz edilemedi. Her ne kadar söz konusu düzenleme çok kısa bir dönem yürürlükte kalmış ve yerini 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’a bırakmış ise de, bu örnek üzerinden benzeri durumların da genel olarak borcun vadesine ödenmemesi hali, makbul bir sebep olarak kabul edilmelidir.¹⁰⁹ Ayrıca Cumhurbaşkanlığı tara-

karar verilmesi mümkün olduğundan, sanık hakkında hükmolunan tazyik hapsi cezasının çektilmemesine, dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına tevdiğine, 15.01.2015 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.” 11. CD, 15.01.2015 22166/547 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası). Yaptırım uygulanabilmesi için ayrıca taksitlerin miktarı ve ödeme tarihlerinin açıkça belirtilmiş olması gerekir (Kuru, El Kitabı, s. 612; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s. 206; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 275).

¹⁰⁵ Anayasa Mahkemesi taahhüdü ihlâl suçunun Anayasa’ya aykırı olmadığını tespit ederek; kamu otoritesince yürütülen cebri icranın etkinliğinin sağlanmasına yönelik olarak borçlunun kanundan doğan bir yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle (21.11.2002 tarih ve 2001/425 E. ve 2002/166 K.) ve borçlunun tazyik amaçlı olarak (28.02.2008 tarih ve 2006/96 E. ve 2008/65 K.) cezalandırılmasını Anayasaya aykırı bulmamıştır.

¹⁰⁶ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanaağası, s. 316; dn.2.

¹⁰⁷ Üstündağ, s. 292.

¹⁰⁸ Kuru, s. 613; Uzel, s. 737.

¹⁰⁹ 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un Geçici maddede 1 ile maddi hukuk, yargılama hukuku ve icra iflâs hukukunda bazı süreler durdurulmuştur. İlgili maddenin b bendi, “9.6.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ile takip hukukuna ilişkin diğer kanunlarda belirlenen süreler ve bu kapsamda hâkim veya icra ve iflâs daireleri tarafından tayin edilen süreler; nafa-

fından fevkalâde mühlet verildiği hallerde zaten satış gerçekleşemeyeceğinden, satış süreleri mühlet kararı gereği uzayacaktır, diğer bir deyişle ancak mühlet sona erdikten sonra işlemeye devam edecektir.¹¹⁰

Geçerli bir ödeme taahhüdüne rağmen borçlunun taksitlerden birini zamanında ödememesi üç aya kadar tazyik hapsi ile cezalandırılması bakımından yeterlidir.¹¹¹ Kanun koyucu, üç ayı üst sınır olarak belirlemiş, maddede herhangi bir alt sınırı yer verilmemiştir. Tazyik hapsi ertelenemeyen, paraya çevrilemeyen, tekerrüre esas olmayan, koşullu salıverilme, ön ödeme, uzlaşma hükümleri uygulanamayan ve adli sicil kaydına geçirilemeyen bir yaptırım türü olmakla birlikte alacaklının şikâyetten vazgeçmesi ya da borcun ödenmesi durumunda İcra ve İflâs Kanunu'nun 354. maddesine göre ceza düşer. Borçlunun taksit tutarını icra dairesine değil de haricen alacaklıya ödemesi halinde de borçluya bu durumu ispat bakımından bir savunma imkânı tanınmalıdır.

Ödeme taahhüdünü ihlâl fiilinde borçluya yaptırım uygulanabilmesi için, alacaklının şikâyeti gereklidir (m.340). Alacaklı, eylemin gerçekleştiğini öğrendiği tarihten itibaren üç ay ve her halde eylemden itibaren bir sene içinde, icra takibinin yapıldığı yerdeki icra mahkemesine başvurup şikâyetle bulunabilir (m. 347). Başvuru yazılı yahut sözlü olarak gerçekleştirilebilir. İcra mahkemesi şikâyetin süresinde yapıp yapılmadığını kendiliğinden gözetir. Taahhüdü ihlâl nedeniyle borçlunun diğer de taksitler dikkate alınarak birden fazla kez tazyik hapsi ile cezalandırılmaması gerekir.¹¹² Diğer bir deyişle borçlu ikinci

ka alacaklarına ilişkin icra takipleri hariç olmak üzere tüm icra ve iflâs takipleri, taraf ve takip işlemleri, yeni icra ve iflâs takip taleplerinin alınması, ihtiyati haciz kararlarının icra ve infazına ilişkin işlemler 22.3.2020 (bu tarih dâhil) tarihinden, itibaren 30.4.2020 (bu tarih dâhil) tarihine kadar durur. Bu süreler, durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden itibaren işlemeye başlar. Durma süresinin başladığı tarih itibarıyla, bitimine on beş gün ve daha az kalmış olan süreler, durma süresinin sona erdiği günü takip eden günden başlamak üzere on beş gün uzamış sayılır. Salgının devam etmesi halinde Cumhurbaşkanı durma süresini altı ayı geçmemek üzere bir kez uzatabilir ve bu döneme ilişkin kapsamı daraltabilir. Bu kararlar Resmî Gazete'de yayımlanır" şeklindedir.

¹¹⁰ Namı, s. 367.

¹¹¹ Nafaka alacaklarına ilişkin takipler hariç, alacak miktarı Asgari Ücret Tespit Komisyonu tarafından her yıl belirlenen aylık en yüksek brüt asgari ücret tutarının altında kalan takiplerde bu Kanunda öngörülen disiplin ve tazyik hapsi uygulanmaz. (m. 354/4)

¹¹² "Taahhüdü ihlâl suçunun ilk ihlalle oluşacağı, sonraki ihlallerin ayrı bir suç

taksidi ödememiş ise, üçüncü ve dördüncü taksitler bakımından da ayrıca cezalandırılmaz. Zira, taahhüdü ihlâlden sonra taahhüt bozulmuş sayılmakta, alacaklı satış talep edebilmekte, borçluya karşı icra işlemlerine devam edilebilmekte ve borçlu yeniden borcun taksitle ödenmesini taahhüt edememektedir. Borçlunun taksitlerden birini ödememesi nedeniyle cezalandırılmasından sonra geri kalan kısmın ödenmemesi taahhüdü ihlâl sonucunu doğurmaz.

Borçlunun taksitle ödeme taahhüdünü ihlâl etmesinin bir diğer sonucu da satış isteme sürelerinin kaldığı yerden işlemeye başlaması, alacaklının borçluya karşı cebri icra muamelelerine devam edebilmesidir.¹¹³ Dolayısıyla alacaklı hacizden sonra ve taksitle ödeme taahhüdünden önce muhafaza talep etmemiş ise, tahhüdün ihlali ile birlikte artık hacizli malların muhafazasını ve satışını talep edebilecektir.

Sonuç

Hacizden sonra borcun taksitle ödenmesi taahhüdü borçluya Kanun'un tanıdığı bir taksitlendirme hakkıdır. Borçlu bu hakkını tek taraflı olarak icra dairesine beyanda bulunarak kullandığı için hukukî niteliği itibarıyla taraf takip işlemi olarak kabul edilmelidir. Borçlunun bu hakkı kullanması bir borç ikrarı anlamına gelmez. Borcun taksitle ödenmesi her ne kadar borcunu bir defada ödeme imkânına sahip olmayan borçluya tanınmış bir hak ise de, borçlunun herhangi bir nedenle takibe itiraz edememesi nedeniyle icra takibinin kesinleşmesi halinde, borçlu hacizli malların satışını önlemek için taksitle ödeme hakkını kullanmış olabilir. Bu ihtimalde borçlu taahhüt anında ödemiş olduğu paranın istirdatını ve kalan kısma ilişkin olarak borçlu olmadığının tespitine ilişkin menfi tespit davası açarsa, borcun taksitle ödenmesi taahhüdü tek başına borcun kabulü veya borç ikrarı olarak değerlendirilemez.

Borcun taksitle ödenmesi taahhüdünün koşulları borçlunun borcun tamamını karşılayacak miktardaki malının haczedilmiş olması,

oluşturmayacağı..." 17. HD, 23.9.2004, 4895/9899. Aynı yönde bkz. 8. CD, 3.3.1997, 2053/2573 (Kazancı İçtihat Bankası); Üstündağ, s. 243; Coşkun, s. 220; Muşul, C.II, s. 919.

¹¹³ Bu konudaki açıklamalar için bkz. yuk. V, B.

alacaklının satış talebinden evvel borçlunun borcun tamamının dörtte birini peşin, kalan kısmını aydan aya ve her biri borcun tamamının dörtte birinden az olmayacak şekilde ve en fazla üç ay içerisinde ödeme taahhüdünde bulunmasıdır. Kanun'un belirlediği bu koşullar, günümüz koşullarına uymadığı gibi borcun taksitle ödenmesi taahhüdünün uygulanmasını da son derece güçleştirmektedir. Oysa borçlunun borcu karşılamak miktardaki malının haczedilmiş ya da rehinle teminat altına alınmış olduğu durumlarda borcun taksitle ödenmesi taraf menfaatlerine de en uygun çözüm yoludur. Bu sayede takip ekonomisine de uygun şekilde alacaklı alacağına kavuşmaktadır. Ancak Kanun'da düzenlendiği şekliyle borcun taksitle ödenmesi taahhüdünün özellikle süreler bakımından koşulları, borçlunun bu imkândan yararlanmasını son derece güçleştirmektedir. Bu maddenin günümüz koşullarına uyarlanarak daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi uygun olacaktır. Kanaatimizce mehz İsviçre'deki düzenleme gibi borçlunun alacaklının satış talebinden itibaren makul bir süre içerisinde (bu süre bir ay olarak düzenlenebilir) taahhütte bulunabilmesi ve taksitlerin ise icra memuruna verilecek takdir yetkisi ile en az altı ay en fazla bir yıl olarak belirlenmesine imkân tanınması, borcun taksitle ödenmesi taahhüdünün daha çok uygulanmasını mümkün hale getirecektir.

Borcun taksitle ödenmesi taahhüdü rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takipte de uygulama alanı bulur. Alacağın tamamının rehinle karşılanmaması halinde ise rehni aşan kısmın peşin olarak ödenmesi ya da bu kısma ilişkin teminat gösterilmesi halinde borçluya taksitle ödeme taahhüdünde bulunma imkânı tanımak gerekir.

Koşullara uygun şekilde gerçekleştirilmiş taksitle ödeme taahhüdü üzerine icra muameleleri duracağından henüz muhafaza yapılmamış ise alacaklı hacizli malın muhafazasını da talep edememelidir. Taksit süresinde satış isteme süreleri de işlemeyecektir. Borçlu taksitlerden birini zamanında ödemezse, satış isteme süreleri kaldığı yerden işlemeye devam edecek, alacaklı icra muamelelerine devam edebilecektir. Taahhüdün ihlâli ayrıca alacaklının şikâyeti üzerine borçlunun üç aya kadar tazyik hapsi ile cezalandırılmasına neden olacaktır. Borçlu ödemediği taksiti öderse, derhal tahliye edilir.

Kaynakça

Kitaplar

- Akgün Şükran, Haczin Hukuki Niteliği, İstanbul 2020.
- Akil Cenk, Sorularla Konkordato Hukuku, Ankara 2020.
- Altay Sümer/Eskiocak Ali, Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku, İstanbul 2019.
- Amonn Kurt/Walther Fridolin, Grundriss des Schuldbtreibungs und Konkursrechts, Bern 2008.
- Ansay Sabri Şakir, Hukuk, İcra ve İflâs Usulleri, 5. Bası, Ankara 1960.
- Arslan Aziz Serkan, İcra Takip İşlemleri, Ankara 2018.
- Arslan Ramazan/Yılmaz Ejder/Taşpınar Ayvaz Sema/Hanaağası Emel, İcra ve İflâs Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2020.
- Aşık İbrahim, İcra Sözleşmeleri, Ankara 2006.
- Atalı Murat/Ermenek İbrahim/Erdoğan Ersin, İcra ve İflâs Hukuku, 3. Bası, Ankara 2020.
- Belgesay Mustafa Reşit, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, İstanbul 1954.
- Berkin Necmeddin M., İcra Hukuku Dersleri, İstanbul 1969.
- Berkin Necmeddin M., Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, İstanbul 1980. (Rehber)
- Boran Güneysu Nilüfer, İcra Hukukunda Taşınmazların Kıymet Takdiri, Ankara 2020.
- BSK SchKG I, Basler Kommentar Bundesgesetz über Schuldbtreibung und Konkurs I, Art. 1-158 SchKG, Staehlin Adrian /Bauer Thomas/Staehlin Daniel, 2. Auflage, Basel 2010 (BSK SchKG I-Yazar).
- Budak Ali Cem, İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip, 3. Bası, İstanbul 2010.
- Coşkun Mahmut, Son Değişikliklerle Birlikte Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflâs Kanunu, 4. Baskı, C.II, Ankara, 2020.
- Çiftçi Pınar, İcra Hukukunda Menfaat Dengesi, Ankara 2010.
- Deynekli Adnan/Kısa Sedat, Hacizde ve İflasta Sıra Cetveli, 3. Bası, Ankara 2005.
- Erturgut Mine, İcra ve İflâs Hukukunda Menkullerin Paraya Çevrilmesi, Ankara 2000.
- Gürdoğan Burhan, Türk-İsviçre İcra ve İflâs Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi, Ankara 1967.
- Jaeger Carl/Walder Hans Ulrich/Kull Thomas M./ Kottmann Martin, Bundesgesetz über Schuldbtreibung und Konkurs, 4. Auf., Zürich 1997.
- Kılıçoğlu Evren, İcra Sözleşmeleri, İstanbul 2005.
- Korkmaz Nurdan, Rehin Açığı Belgesi, İstanbul 2019.
- Kostiewicz Jolanta Kren, Schuldbtreibungs&Konkursrecht, 3. Aufl., 2018.
- KUKO SchKG, Kurz Kommentar Schuldbtreibungs und Konkursgesetz, Daniel Hunkeler, (Hrsg.), 2. Aufl., Basel 2014 (KUKO SchKG- Yazar)

- Kuru Baki, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, 2. Bası, Ankara 2013. (El Kitabı)
- Kuru Baki, İcra ve İflâs Hukuku, C.II, İstanbul 1990.
- Muşul Timuçin, İcra ve İflâs Hukuku, C.II, Ankara 2013.
- Namlı Mert, İcra Hukukunda Taşınmaz Malların Haczi ve Paraya Çevrilmesi, İstanbul 2019.
- Özekes Muhammet, İcra ve İflâs Hukukunda İhtiyati Haciz, Ankara 1999.
- Özekes Muhammet, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Ankara 2009. (Temel Haklar)
- Özmumcu Seda, Cebri İcra Hukukunda Pazarlık Suretiyle Satış, İstanbul 2005.
- Öztek Selçuk, Yeni Konkordato Hukuku-7101 ve 7155 sayılı Kanunlarla Değişik İcra ve İflâs Kanunu m. 285-309 Şerhi (Yazar, Öztek-Konkordato Şerhi), Ankara 2019 .
- Pekcanıtez Hakan, Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukunda Yabancı Para Alacaklarının Tahsili, 3. Bası, Ankara 1998.
- Pekcanıtez Hakan/Atalay Oğuz/Sungurtekin Özkan Meral/Özekes Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, İstanbul 2020.
- Pekcanıtez Hakan/Erdönmez Güray, 7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato, İstanbul 2018.
- Postacıoğlu İlhan, İcra Hukuku Esasları, İstanbul 1982.
- Sarısözen Serhat, Konkordato, Ankara 2020.
- Simil Cemil, Konkordatoda Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları, İstanbul 2020.
- SK SchKG, Schultess Kommentar-SchKG, Kren Kostkiewicz Jolanta/Vock Dominik, (Hrsg.) Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs, 4. Aufl., Zürich 2017 (SK SchKG-Yazar).
- Spühler Karl, Schuldbetreibungs und Konkursrecht I, Zürich-Basel-Genf, 2016.
- Tunç Yücel Müjgan, Kesin Mühletin Alacaklılar Bakımından Sonuçları, İstanbul 2020.
- Umar Bilge, İcra ve İflâs Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi, İzmir 1963.
- Uyar Talih/Uyar Alper/Uyar Cüneyt, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C.II, 3. Baskı, Ankara 2014.
- Üstündağ Saim, İcra Hukuku Esasları, 8. Bası, İstanbul 2004.
- Varol Gökçe, İcra Hukukumda Borcun Taksitle Ödenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2020.
- Yıldırım Mehmet Kâmil/Deren Yıldırım Nevhis, İcra ve İflâs Hukuku, 7. Bası, İstanbul 2016.

Makaleler

- Arslanpınar Tat Tuğçe, “Vaktinden Evvel Satış”, *TBB Dergisi*, 2020 (151), s. 199 vd.
- Boran Güneysu Nilüfer, İcra Takip İşlemleri, *TBB Dergisi*, 2012 (101), s. 37 vd. (Takip İşlemleri)
- Pekcanıtez Hakan/Meriç Nedim, “Borçlunun Talebiyle Satış”, *TBB Dergisi*, 2020 (151), s. 236 vd.

Uzel Yelda, İcra Takiplerinde Borcun Taksitle Ödenmesi, MİHDER, S.8, 2007, s. 697 vd.
Yılmaz Ejder, Düünden Bugüne İcra ve İflâs Kanunumuz, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 3-4, Yıl 2003.

İnternet Kaynakları

Kazancı İçtihat Bankası (www.kazanci.com)

Lexpera (www.lexpera.com.tr)

E-uyar (www.e-uyar.com)